

PROGRAMACIÓN DIDÁCTICA

- PEVS 2ºESO**
- BIXE 4ºESO**

DEPARTAMENTO

BIOLOGÍA E XEOLOXÍA

IES Plurilingüe Pedra da Águia

Curso 2022 – 2023

ÍNDICE

1.- INTRODUCCIÓN	3
1.1.- Glosario de termos	3
2.- CONTEXTO	6
2.1.- Centro	6
2.2.- Alumnado	6
3.- DATOS DO DEPARTAMENTO	7
3.1.- Materias e niveis do departamento	7
3.2.- Compoñentes do departamento	7
4.- OBXECTIVOS DA EDUCACIÓN SECUNDARIA OBRIGATORIA	8
5.- CONTRIBUCIÓN DA BIOLOXÍA E XEOLOXÍA AO DESENVOLVEMENTO DAS COMPETENCIAS CLAVE	9
6.- SECUENCIACIÓN E TEMPORALIZACIÓN	11
6.1.- Bioloxía e Xeoloxía 4ºESO	12
6.2.- Promoción de estilos de vida saudables 2ºESO	15
7.- RELACIÓN ENTRE ASPECTOS CURRICULARES	19
7.1.- Aspectos curriculares da materia Bioloxía e Xeoloxía 4ºESO	19
7.2.- Aspectos curriculares da materia PEVS 2ºESO	22
8.- METODOLOXÍA	28
8.1.- Aspectos xerais	28
8.2.- Estratexias metodolóxicas	28
8.3.- Outras estratexias metodolóxicas	29
9.- AVALIACIÓN	30
9.1.- Avaliación inicial	30
9.2.- Avaliación continua	31
9.3.- Avaliación final	34
9.4.- Recuperación e avaliación de pendentes	36
10.- AVALIACIÓN DO PROCESO DE ENSINO E DA PRÁCTICA DOCENTE	37
11.- ATENCIÓN Á DIVERSIDADE	37
12.- ACTIVIDADES COMPLEMENTARIAS E EXTRAESCOLARES	38
13.- PROXECTO LECTOR DE CENTRO	39
14.- PLAN DE INTEGRACIÓN DAS TIC	39
15.- AVALIACIÓN DA PROGRAMACIÓN	40
16.- REFERENCIAS NORMATIVAS	41
17.- CONSTANCIA DE INFORMACIÓN AO ALUMNADO	42

1.- INTRODUCCIÓN

A materia de Bioloxía e Xeoloxía debe contribuír durante a Educación Secundaria Obrigatoria (ESO) a que o alumnado adquira uns coñecementos e destrezas básicas que lle permitan adquirir unha cultura científica; os alumnos e alumnas deben identificarse como axentes activos, e recoñecer que das súas actuacións e coñecementos dependerá o desenvolvemento do seu medio.

Durante esta etapa perséguese asentarse os coñecementos xa adquiridos, para ir construíndo curso a curso coñecementos e destrezas que permitan a alumnos e alumnas ser cidadáns respectuosos consigo mesmos, cos demais e co medio, co material que utilizan ou que está á súa disposición, responsables, capaces de ter criterios propios e de non perder o interese que teñen desde o comezo da súa temperá actividade escolar por non deixar de aprender.

Durante o primeiro curso da ESO, o eixe vertebrador da materia virará arredor dos seres vivos e a súa interacción coa Terra, incidindo especialmente na importancia que a conservación do ambiente ten para tódolos seres vivos. En 3ºESO a materia ten como núcleo central a saúde e a súa promoción. O principal obxectivo é que os alumnos e alumnas adquiran as capacidades e competencias que lles permitan coidar o seu corpo tanto a nivel físico como mental, así como valorar e ter unha actuación crítica ante a información e ante actitudes sociais que poidan repercutir negativamente no seu desenvolvemento físico, social e psicolóxico; preténdese tamén que entendan e valoren a importancia de preservar o medio ambiente polas repercusións que ten sobre a súa saúde; así mesmo, deben aprender a ser responsables das súas decisións diarias e as consecuencias que as mesmas teñen na súa saúde e na contorna que lles rodea, e a comprender o valor que a investigación ten nos avances médicos e no impacto da calidade de vida das persoas. Finalmente, no cuarto curso da ESO, iníciase ao alumnado nas grandes teorías que permitiron o desenvolvemento máis actual desta ciencia: a tectónica de placas, a teoría celular e a teoría da evolución, estudando ademais os ecosistemas, as relacións tróficas entre os distintos niveis e a interacción dos organismos entre eles e co medio, así como a súa repercusión na dinámica e evolución dos devanditos ecosistemas.

Ao finalizar a etapa, o alumnado deberá adquirir os coñecementos esenciais que se inclúen no currículo básico e as estratexias do método científico. A comprensión lectora, a expresión oral e escrita, a argumentación en público e a comunicación audiovisual afianzaránse durante esta etapa; igualmente o alumnado deberá desenvolver actitudes conducentes á reflexión e á análise sobre os grandes avances científicos da actualidade, as súas vantaxes e as implicacións éticas que en ocasións se suscitan, e coñecer e utilizar as normas básicas de seguridade e uso do material de laboratorio.

1.1.- Glosario de termos

Desenvolvemento curricular. 2º nivel de planificación curricular. Inclúese no P.E.

Programacións didácticas: 3º nivel de planificación. Realizada polos departamentos didácticos.

Programación de aula: 4º nivel de planificación. Realizada polo profesorado.

Programación didáctica: Instrumento de planificación curricular específico de cada área que pretende o proceso ensino-aprendizaxe do alumno. Debe responder a estas cuestións: 1. Que, cando e como ensinar / 2. Que cando e como avaliar / 3. Como atender á diversidade.

Criterios de avaliación: referente específico para avaliar a aprendizaxe do alumnado. Describen aquilo que se quere valorar e que o alumnado debe lograr, tanto en coñecementos coma en competencias, e responden ao que se pretende conseguir en cada disciplina (art. 2.3. do Decreto 86/2015).

Estándares de aprendizaxe: especificacións dos criterios de avaliación que permiten definir os resultados de aprendizaxe e que concretan o que o alumnado debe saber, comprender e saber facer en cada disciplina. Deben ser observables, medibles e avaliáveis, e permitir graduar o rendemento ou o logro alcanzado.

Criterios de cualificación:

Indicadores de logro: son especificacións dos estándares para graduar o seu nivel de adquisición. Forman parte dos criterios de cualificación de dito estándar. O instrumento máis idóneo para identificar esa graduación sería a rúbrica (art. 7.4 da Orde ECD 65/2015, BOE 29/1/2015). O docente é o responsable da súa definición e posta en práctica.

Grao de consecución dun estándar: serve para sinalar o grao mínimo de consecución esixible dun estándar para superar a materia (art. 13.3d da Resolución 27/7/2015). Canto maior sexa o grao esixido de consecución, máis importante se considera o estándar.

Criterios de cualificación e instrumentos: serven para ponderar “o valor” que se dá a cada estándar e a proporción que cada instrumento utilizado para avalialo achega a ese valor.

Procedementos e instrumentos: os procedementos de avaliación utilizables, como a observación sistemática do traballo do alumnado, as probas orais e escritas, o portfolio, os protocolos de rexistro ou os traballos de clase, permitirán a integración de todas as competencias nun marco de avaliación coherente (art 7.6, terceiro parágrafo, da Orde ECD 65/2015).

Rúbrica: Instrumento de avaliación que permite coñecer o grao de adquisición dunha aprendizaxe ou dunha competencia.

Portfolio: achega de producións dun alumno/a.

Outros aspectos:

Graduación dos estándares: para identificar o progreso dos estándares ao longo dunha etapa.

Perfil de área: conxunto de estándares de aprendizaxe avaliáveis que ten unha área ou materia. Dado que os estándares de aprendizaxe avaliáveis se poñen en relación coas competencias, este perfil permitirá identificar aquelas competencias que se

desenvolven a través desa área ou materia (art. 5.6 Orde ECD 65/2015). Son a referencia para a programación, a avaliación e o reforzón.

Perfil competencial: conxunto de estándares de diferentes áreas relacionados coa mesma competencia clave (art. 5.7 Orde ECD 65/2015).

Avaliación das competencias: a avaliación do grao de adquisición das competencias debe estar integrada coa avaliación dos contidos, na medida en que ser competente supón mobilizar os coñecementos, destrezas, actitudes e valores (art. 7.3 da Orde ECD 65/2015).

Nivel de desempeño das competencias: Poderanse medir a través dos indicadores de logro, tales como rúbricas ou escalas de avaliación. Estes indicadores de logro deben incluír rangos dirixidos á avaliación de desempeños, que teñan en conta o principio de atención á diversidade. (art. 7.4 da Orde ECD 65/2015).

Tarefa: é a acción ou conxunto de acción orientadas á resolución dunha situación ou problema, nun contexto definido, combinando todos os saberes disponibles para elaborar un produto relevante. As tarefas integran actividades e exercicios.

Identificación de contidos e criterios: Exemplo B1.1: B1: Bloque de contido / 1: Número de contido dun bloque.

Identificación de estándares: Exemplo: BXB1.1.2

BX. Abreviatura da área: Bioloxía e Xeoloxía

B1. Bloque de contidos do que xorde o estándar.

1. Número de criterio de avaliación que orixina o estándar.
2. Número de estándar dun determinado criterio de avaliación.

Identificación de elementos transversais:

CL. Comprensión lectora

EOE. Expresión oral e escrita

CA. Comunicación audiovisual

TIC. Tecnoloxías da información e da comunicación

EMP. Emprendemento

EC. Educación cívica

PV. Prevención da violencia

EV. Educación e seguridade viaria

2.- CONTEXTO

2.1.- Centro

- Situación

O **IES Plurilingüe Pedra da Aguiá** está ubicado na localidade de A Ponte do Porto (Camariñas), no lugar denominado “A Devesa”, ao pé do monte “Pedra da Aguiá”, que lle dá nome ao centro.

Camariñas é un concello costeiro, situado no corazón da rexión xeográfica da Costa da Morte, e que ademais pertence á comarca de Terra de Soneira. A Costa da Morte é unha zona de nivel socioeconómico medio-baixo, con moi escaso tecido industrial e, ata non hai moito tempo, con malas comunicacións co resto da comunidade galega.

- Centros adscritos:

Os centros adscritos ao concello de Camariñas son tres: o CEIP Ponte do Porto, o CEIP O Areal e o CEIP de Camelle.

- Ensinanzas que oferta o centro: 1ºESO, 2ºESO, 3ºESO e 4ºESO.

- Características singulares:

O nivel socioeconómico característico da zona reflíctese na particular situación de gran parte do alumnado. A principal actividade económica é o traballo no mar (pesca de baixura e marisqueo) nas localidades costeiras: Camariñas, Camelle, Arou e Santa Mariña. Nas demais localidades (Xaviña, Brea, O Allo, A Ponte do Porto, etc) a economía familiar complementase coa agricultura, o comercio, a construción, a artesanía do encaixe de bolillos e, sobre todo, a emigración. Todo isto fai que en moitas familias dos alumnos/as haxa membros adicados ao mar, ou traballando fóra do país (especialmente en Suíza).

Outro aspecto a ter en conta é a ubicación xeográfica de Camariñas, ao noroeste do país e dotado dunhas malas comunicacións co resto de Galicia, que o fan un lugar afastado e relativamente pouco accesible, o que repercute nas características da súa poboación.

Estas cuestións son de gran importancia para comprender a idiosincrasia do lugar e dos seus habitantes, e polo tanto dos nosos alumnos/as.

2.2.- Alumnado

- Procedencia xeográfica e poboación inmigrante:

Aínda que o instituto está ubicado en A Ponte do Porto, no concello de Camariñas, unha pequena parte dos seus alumnos/as pertencen ao veciño concello de Vimianzo. Son os procedentes de pequenas localidades como A Esquipa, Cures, Mouzo, Carnés, Montecelos, Campolongo, Moreira, A Casiña, A Devesa, Vilar, Cereixo e Tufións.

NIVEL	Alumnos	Alumnas	Total
2ºESO	20	21	41
4ºESO	4	5	9

- Alumnado con NEAE no curso actual:

- 2ºESO: 1 alumno repetidor.

3.- DATOS DO DEPARTAMENTO

3.1.- Materias e niveis do departamento

No presente curso académico 2022/2023 son responsabilidade do departamento de Bioloxía e Xeoloxía as seguintes materias e niveis:

Materia	Curso	Nº grupos	Nº horas/grupo
Bioloxía e Xeoloxía	1ºESO	2	4
	3ºESO	2	2
	4ºESO	1	3
Promoción de estilos de vida saudables	2ºESO	2	1

3.2.- Compoñentes do departamento

Profesor/a	Cargo/s	Materias/niveis
Fabiola Guadalupe Cobián Muñoz	Xefa do departamento	Bioloxía e Xeoloxía 1ºESO
		Promoción de estilos de vida saudables 2ºESO
		Bioloxía e Xeoloxía 4ºESO
Estefanía Bugallo Silva		Bioloxía e Xeoloxía 3ºESO

4.- OBXECTIVOS DA EDUCACIÓN SECUNDARIA OBRIGATORIA

Tal e como se especifica no artigo 10 do Decreto 86/2015, do 25 de xuño, polo que se establece o currículo da Educación Secundaria Obrigatoria e do Bacharelato na Comunidade Autónoma de Galicia, a educación secundaria obrigatoria contribuirá a desenvolver nos alumnos e nas alumnas as capacidades que lles permitan:

- a) Asumir responsablemente os seus deberes, coñecer e exercer os seus dereitos no respecto ás demais persoas, practicar a tolerancia, a cooperación e a solidariedade entre as persoas e os grupos, exercitarse no diálogo, afianzando os dereitos humanos e a igualdade de trato e de oportunidades entre mulleres e homes, como valores comúns dunha sociedade plural, e prepararse para o exercicio da cidadanía democrática.
- b) Desenvolver e consolidar hábitos de disciplina, estudo e traballo individual e en equipo, como condición necesaria para unha realización eficaz das tarefas da aprendizaxe e como medio de desenvolvemento persoal.
- c) Valorar e respectar a diferenza de sexos e a igualdade de dereitos e oportunidades entre eles. Rexeitar a discriminación das persoas por razón de sexo ou por calquera outra condición ou circunstancia persoal ou social. Rexeitar os estereotipos que supoñan discriminación entre homes e mulleres, así como calquera manifestación de violencia contra a muller.
- d) Fortalecer as súas capacidades afectivas en todos os ámbitos da personalidade e nas súas relacións coas demais persoas, así como rexeitar a violencia, os prexuízos de calquera tipo e os comportamentos sexistas, e resolver pacificamente os conflitos.
- e) Desenvolver destrezas básicas na utilización das fontes de información, para adquirir novos coñecementos con sentido crítico. Adquirir unha preparación básica no campo das tecnoloxías, especialmente as da información e a comunicación.
- f) Concibir o coñecemento científico como un saber integrado, que se estrutura en materias, así como coñecer e aplicar os métodos para identificar os problemas en diversos campos do coñecemento e da experiencia.
- g) Desenvolver o espírito emprendedor e a confianza en si mesmo, a participación, o sentido crítico, a iniciativa persoal e a capacidade para aprender a aprender, planificar, tomar decisións e asumir responsabilidades.
- h) Comprender e expresar con corrección, oralmente e por escrito, na lingua galega e na lingua castelá, textos e mensaxes complexas, e iniciarse no coñecemento, na lectura e no estudo da literatura.
- i) Comprender e expresarse nunha ou máis linguas estranxeiras de maneira apropiada.
- l) Coñecer, valorar e respectar os aspectos básicos da cultura e da historia propias e das outras persoas, así como o patrimonio artístico e cultural. Coñecer mulleres e homes que realizaran achegas importantes á cultura e á sociedade galega, ou a outras culturas do mundo.

m) Coñecer e aceptar o funcionamento do propio corpo e o das outras persoas, respectar as diferenzas, afianzar os hábitos de coidado e saúde corporais, e incorporar a educación física e a práctica do deporte para favorecer o desenvolvemento persoal e social. Coñecer e valorar a dimensión humana da sexualidade en toda a súa diversidade. Valorar criticamente os hábitos sociais relacionados coa saúde, o consumo, o coidado dos seres vivos e o medio ambiente, contribuíndo á súa conservación e á súa mellora.

n) Apreciar a creación artística e comprender a linguaxe das manifestacións artísticas, utilizando diversos medios de expresión e representación.

ñ) Coñecer e valorar os aspectos básicos do patrimonio lingüístico, cultural, histórico e artístico de Galicia, participar na súa conservación e na súa mellora, e respectar a diversidade lingüística e cultural como dereito dos pobos e das persoas, desenvolvendo actitudes de interese e respecto cara ao exercicio deste dereito.

o) Coñecer e valorar a importancia do uso da lingua galega como elemento fundamental para o mantemento da identidade de Galicia, e como medio de relación interpersoal e expresión de riqueza cultural nun contexto plurilingüe, que permite a comunicación con outras linguas, en especial coas pertencentes á comunidade lusófona.

5.- CONTRIBUCIÓN DA BIOLOXÍA E XEOLOXÍA AO DESENVOLVEMENTO DAS COMPETENCIAS CLAVE

De acordo co Real Decreto 1105/2014, de 26 de decembro, polo que se establece o currículo básico da Educación Secundaria Obligatoria e do Bacharelato, dende o departamento de Ciencias da Natureza traballaremos para contribuír á adquisición das **competencias clave** da seguinte maneira:

o Comunicación lingüística (CCL)

A comprensión lectora e a expresión oral e escrita resultan fundamentais á hora de facer chegar ao alumnado os contidos incluídos nesta área. Será esencial traballar estes aspectos ao longo de tódalas unidades como ferramentas básicas para adquirir destrezas desde esta competencia. Para iso, en cada unidade didáctica, empregaremos polo menos un descriptor de cada un destes indicadores.

Os descritores aos que lles daremos prioridade serán:

- Utilizar o vocabulario axeitado, as estruturas lingüísticas e as normas ortográficas e gramaticais correspondentes para elaborar textos escritos e realizar intervencións orais.
- Comprender o sentido dos textos escritos e das argumentacións orais.
- Manter unha actitude favorable cara á lectura.
- Expresarse oralmente con corrección, adecuación e coherencia.

o Competencia matemática e competencias básicas en ciencia e tecnoloxía (CMCCT)

O método científico vai ser un elemento importante dentro desta área, polo cal, traballaremos con aspectos relacionados que teñan que ver coa adquisición de ferramentas que posibiliten o bo desempeño do alumnado na materia.

Os descritores que traballaremos fundamentalmente serán:

- Coñecer e utilizar os elementos matemáticos básicos: operacións, magnitudes, porcentaxes, proporcións, formas xeométricas, criterios de medición e codificación numérica, etc.
- Tomar conciencia dos cambios producidos polo ser humano no ámbito natural e as repercusións para a vida futura.
- Manexar os coñecementos sobre ciencia e tecnoloxía para solucionar problemas, comprender o que acontece ao noso redor e responder a preguntas.
- Resolver problemas seleccionando os datos e as estratexias apropiadas.
- Respetar e preservar a vida dos seres vivos e do seu ámbito.
- Aplicar estratexias de resolución de problemas a situacións da vida cotiá.
- Comprender e interpretar a información presentada en formato gráfico.

o **Competencia dixital (CD)**

A sociedade na que vivimos crea a necesidade de traballar de xeito transversal esta competencia. Terase que dotar ao alumnado de ferramentas para a óptima adquisición de coñecemento en todas as áreas e idades.

Para iso, nesta área, traballaremos os seguintes descritores da competencia:

- Manexar ferramentas dixitais para a construción de coñecemento.
- Empregar distintas fontes dixitais para a busca de información.
- Utilizar as distintas canles de comunicación audiovisual para transmitir informacións diversas.

o **Aprender a aprender (CAA)**

Esta competencia lévanos a coidar os procesos de aprendizaxe do alumnado e a metodoloxía empregada para a óptima adquisición dos contidos de calquera área. Por iso, traballaremos cada un dos descritores de forma que aseguremos a consecución de obxectivos formulados previamente.

- Xerar estratexias para aprender en distintos contextos de aprendizaxe.
- Planificar os recursos necesarios e os pasos que hai que realizar no proceso de aprendizaxe.
- Avaliar a consecución de obxectivos de aprendizaxe.
- Identificar potencialidades persoais como aprendiz: estilos de aprendizaxe, intelixencias múltiples, funcións executivas...
- Desenvolver estratexias que favorezan a comprensión rigorosa dos contidos.
- Tomar conciencia dos procesos de aprendizaxe.

o **Competencias sociais e cívicas (CSC)**

Esta competencia favorece ser crítico ante diferentes situacións, ante investigacións sobre avances científicos, etc. Así mesmo, pretende traballar todos aqueles aspectos que fomentan unha reflexión ante situacións de hoxe, que posibilitan que o alumnado creza e madure, adquirindo ferramentas que o van levar a posuír un criterio propio o día de mañá.

Para iso, faremos uso dos seguintes descritores:

- Recoñecer a riqueza na diversidade de opinións e ideas.
- Aprender a comportarse desde o coñecemento dos distintos valores.
- Mostrar dispoñibilidade para a participación activa especialmente cando se traballa en grupo.
- Concibir unha escala de valores propia, e actuar conforme a ela.

o **Sentido de iniciativa e espírito emprendedor (CSIEE)**

O desenvolvemento de habilidades emprendedoras no deseño de calquera tarefa vai posibilitar unha óptima xestión de recursos materiais e persoais, polo que nesta área, e en calquera, o alumnado crecerá en autonomía, en liderado e verase capaz de acoller con entusiasmo calquera labor que se lle encomende. Por iso, será importante que se adestren de forma eficiente e eficaz os seguintes descritores:

- Mostrar iniciativa persoal para iniciar ou promover accións novas.
- Actuar con responsabilidade social e sentido ético no traballo.
- Xerar novas e diverxentes posibilidades desde coñecementos previos do tema.
- Optimizar o uso de recursos materiais e persoais para a consecución de obxectivos.

o **Conciencia e expresións culturais (CCEC)**

Desde a área de Bioloxía e Xeoloxía podemos tratar aspectos desta competencia que nos levan á adquisición de valores e actitudes que teñen que ver coa interculturalidade, os pensamentos diverxentes, as crenzas, etc.

Polo que nesta área traballaremos os seguintes descritores:

- Apreciar a beleza das expresións artísticas e das manifestacións de creatividade, e mostrar gusto pola estética no ámbito cotián.
- Elaborar traballos e presentacións con sentido estético.
- Apreciar os valores culturais do patrimonio natural e da evolución do pensamento científico.

6.- SECUENCIACIÓN E TEMPORALIZACIÓN

Cómpre aclarar que, para programar a secuenciación de contidos e a súa temporalización para cada nivel, tívose en conta a distribución especial do tempo escolar que este centro fará durante o curso 2022/2023, tendo en conta que neste curso escolar adiantase a avaliación extraordinaria a finais de xuño. Así,:

- Sesións 1ª Avaliación: 19-20 de decembro.
- Sesións 2ª Avaliación: 27 e 28 de marzo.

- Sesión 3ª Avaliación: 6 de xuño.

Ademais, é preciso matizar que o número de sesións adicadas a cada Unidade Didáctica (reflexado nas táboas correspondentes) é aproximado, e procurarase a suficiente flexibilidade para a adaptación ás incidencias que puideran xurdir ao longo do curso, e ao ritmo dos grupos en xeral.

6.1.- Bioloxía e Xeoloxía 4ºESO

As sesións toatis anuais serán de 105. A súa distribución por avaliación é a seguinte:

- 1ª avaliación: 34 sesións
- 2ª avaliación: 41 sesións
- 3ª avaliación: 30 sesións

Os bloques de contidos nos que se estrutura o currículo da materia Bioloxía e Xeoloxía de 1ºESO son os seguintes:

- Bloque 1: A evolución da vida.
- Bloque 2: A dinámica da Terra.
- Bloque 3: Ecoloxía e medio ambiente.
- Bloque 4: Proxecto de investigación.

As Unidades Didácticas en que dividiremos a materia para así tratar os citados bloques son:

- UD1: A organización celular dos seres vivos.
- UD2: Xenética molecular.
- UD3: Xenética mendeliana.
- UD4: Estrutura e dinámica da Terra.
- UD5: Tectónica e relevo.
- UD6: Historia da Terra.
- UD7: A orixe e a evolución da vida.
- UD8: Estrutura e dinámica dos ecosistemas.
- UD9: A actividade humana e o medio ambiente.

1 a a v a l i a c i ó n	UNIDADES DIDÁCTICAS / PROXECTOS / TEMAS			Número de sesións	Tempor alizi ón
	UD / Tema / Prox.	Bloque B 1	Contido		Mes
	BLOQUE 1				
1	B1.1.	Célula procariota e célula eucariota: relacións evolutivas. Célula animal e célula vexetal: morfoloxía e función.	10	Set./O ut.	
	B1.2.	Núcleo e ciclo celular.			
	B1.3.	Cromatina e cromosomas. Cariotipo.			
	B1.4.	Mitose e meiose: principais procesos, importancia e significado biolóxico.			
3	B1.9.	Herdanza e transmisión de caracteres. Introducción e desenvolvemento das leis de Mendel.	14	Out./No v.	
	B1.10.	Base cromosómica da herdanza mendeliana.			
	B1.11.	Aplicacións das leis de Mendel.			
	B1.12.	Herdanza do sexo e herdanza ligada ao sexo.			
	B1.13.	Doenzas hereditarias máis frecuentes e o seu alcance social.			
2	B1.5.	Ácidos nucleicos: ADN e ARN.	14	Nov./ Dec.	
	B1.6.	ADN e xenética molecular. Proceso de replicación do ADN. Concepto de xene.			
	B1.7.	Expresión da información xenética. Código xenético.			
	B1.8.	Mutacións. Relacións coa evolución.			
	B1.14.	Técnicas da enxeñaría xenética.			
	B1.15.	Aplicacións da enxeñaría xenética. Biotecnoloxía. Bioética.			

2 a v a l i a c i ó n	UNIDADES DIDÁCTICAS / PROXECTOS / TEMAS			Número de sesións	Temporalización
	UD / Tema / Prox.	Bloque B2	Contido		Mes
	BLOQUE 2				
4	B2.5.	Estrutura e composición da Terra. Modelos xeodinámico e xeoquímico.	12	Xan.	
	B2.6.	A tectónica de placas e as súas manifestacións. Evolución histórica da deriva continental á tectónica de placas.			
	B2.7.	Evolución do relevo como resultado da interacción da dinámica externa e interna.			
	B4.2.	Artigo científico. Fontes de divulgación científica.			
	B4.1.	Método científico. Elaboración de hipóteses, e comprobación e argumentación a partir da experimentación ou a observación.			
5	B2.4.	Interpretación de mapas topográficos e realización de perfís topográficos. Interpretación e datación de procesos representados en cortes xeolóxicos.	10	Xan./ Feb.	
	B4.3.	Proxecto de investigación: organización. Participación e colaboración respectuosa no traballo individual e en equipo. Presentación de conclusións.			
6	B2.1.	Historia da Terra. Orixe da Terra. Tempo xeolóxico: ideas históricas sobre a idade da Terra. Principios e procedementos que permiten reconstruír a súa historia. Utilización do actualismo como método de interpretación.	10	Feb.	
	B2.2.	Eóns, eras xeolóxicas e períodos xeolóxicos: situación dos acontecementos xeolóxicos e biolóxicos importantes.			
	B2.3.	Os fósiles guía e o seu emprego para a datación e o estudo de procesos xeolóxicos.			

3 a v a l i a c i ó n	UNIDADES DIDÁCTICAS / PROXECTOS / TEMAS			Número de sesións	Temporalización
	UD / Tema / Prox.	Bloque B3	Contido		Mes
	BLOQUE 3				
7	B1.16.	Orixe e evolución dos seres vivos. Hipóteses sobre a orixe da vida na Terra.	8	Marzo	
	B1.17.	Teorías da evolución. Feito e mecanismos da evolución.			
	B1.18.	As árbores filoxenéticas no proceso de evolución.			
	B1.19.	Evolución humana: proceso de hominización.			
8	B3.1.	Compoñentes e estrutura do ecosistema: comunidade e biótomo. Hábitat e nicho ecolóxico.	8	Abril	
	B3.2.	Factores ambientais e seres vivos. Factores limitantes e adaptacións. Límite de tolerancia.			

9	B3.3.	Relacións intraespecíficas e interespecíficas. Influencia na regulación dos ecosistemas.				
	B3.4.	Autorregulación do ecosistema, da poboación e da comunidade.				
	B3.5.	Relacións tróficas: cadeas e redes.				
	B3.6.	Dinámica do ecosistema.				
	B3.7.	Ciclo da materia e fluxo da enerxía.				
	B3.8.	Pirámides ecolóxicas.				
	B3.9.	Ciclos bioxeoquímicos e sucesións ecolóxicas.				
	B3.10.	Eficiencia ecolóxica e aproveitamento dos recursos alimentarios. Regra do 10 %.				
	B3.11.	Actividade humana e medio ambiente. Impactos e valoración das actividades humanas nos ecosistemas. Consecuencias ambientais do consumo humano de enerxía.			9	Maio
	B3.12.	Os recursos naturais e os seus tipos. A superpoboación e as súas consecuencias: deforestación, sobreexplotación, incendios, etc.				
	B3.13.	Os residuos e a súa xestión. Coñecemento de técnicas sinxelas para coñecer o grao de contaminación e depuración ambiental.				
	B3.14.	Uso de enerxías renovables como factor fundamental para un desenvolvemento sustentable. Consecuencias ambientais do consumo humano de enerxía.				

6.2.- Promoción de estilos de vida saudables 2ºESO (PEVS)

Avaliacións	Tem a	Bloque	CONTIDO	LIBRO TEXTO	Mes	Nº sesións
		B2	Bloque 2. Alimentación para a saúde			
1ª Avaliación		B2.1	Alimentación como hábito de vida saudable. Beneficios e riscos para a saúde derivados da dieta. Modelos de dieta atlántica e mediterránea como patróns alimentarios saudables	SIN LIBRO DE TEXTO	Set-Out-Nov-Dec	12
		B2.2	Inxestión alimentaria e hidratación segundo as recomendacións saudables máis adecuadas á súa idade, o seu sexo e a súa actividade física diaria.			
		B2.3	Deseño de propostas dietéticas sinxelas. Estratexias para a incorporación das recomendacións de alimentación e hidratación como hábito de vida saudable.			

Avaliacións	UNIDADES DIDÁCTICAS		REFERENCIA	Temporalización	
	T e	Bloque.	LIBRO TEXTO	Mes	Nº sesións
			CONTIDO		

	ma					
		B2	Bloque 2. Alimentación para a saúde			
		B2.1	Alimentación como hábito de vida saudable. Beneficios e riscos para a saúde derivados da dieta. Modelos de dieta atlántica e mediterránea como patróns alimentarios saudables	SIN LIBRO DE TEXTO	Xan/ Febreir o/ Marzo	8
2ª Avaliación		B2.2	Inxestión alimentaria e hidratación segundo as recomendacións saudables máis adecuadas á súa idade, o seu sexo e a súa actividade física diaria.			
		B2.3	Deseño de propostas dietéticas sinxelas. Estratexias para a incorporación das recomendacións de alimentación e hidratación como hábito de vida saudable.			
		B2.4	Estratexias para a selección de alimentos e bebidas, que permitan o cumprimento das recomendacións. Etiquetaxe nutricional dos alimentos e das bebidas.			

Avaliacións	UNIDADES DIDÁCTICAS			REFERENCIA	Temporalización	
	Te ma	Bloq ue	CONTIDO	LIBRO TEXTO	Mes	Nº sesións
		B2	Bloque 1. Actividade física e saúde			
		B1.1	Actividade física como hábito de vida saudable: como, cando, onde, canta e por que.	SIN LIBRO DE TEXTO	Marzo/ Abril/ Maio/	10
		B1.2.	Avaliación e análise da postura, da composición corporal e da actividade física saudable realizada.			
		B1.3.	Plans e estratexias para o incremento da actividade física diaria e para a redución dos períodos de inactividade.			
3ª Avaliación		B1.4,	Organización e promoción da práctica de actividade física diaria.			

7. RELACIÓN DE ASPECTOS CURRICULARES

7.1.- Aspectos curriculares da materia Bioloxía e Xeoloxía 4º ESO

UD	Temporalización: 1ªAvaliación				Estándares de aprendizaxe avaliados	Criterios de cualificación e instrumentos de avaliación								Elementos transversais											
	Identif. contidos	Identif. criterios de avaliación	Identif. estándar	Competencias clave		Grao mínimo consec.	Peso cualific.	Instrumentos						CL	EOE	CA	TIC	EMP	EC	PVE	EV				
								Proba escrita	Proba oral	Trab. indiv.	Trab. grupo	Cad. clase	Obs. aula												
UD1	B1.1	B1.1	BXB1.1.1	CAA/C/MCCT	Compara a célula procariota e eucariota, a animal e a vexetal, e recoñece a función dos órganos celulares e a relación entre morfoloxía e función.	100%	20%	80%					10%	10%	X	X									
	B1.2	B1.2	BXB1.1.2	CL/C/AA	Identifica tipos de células utilizando o microscopio óptico, micrografías e esquemas gráficos.	70%	10%	60%				40%					X								
	B1.3	B1.3	BXB1.3.1	CMCCT	Distingue os compoñentes do núcleo e a súa función segundo as etapas do ciclo celular.	100%	5%	60%			20%	10%	10%	X	X										
	B1.4	B1.4	BXB1.4.1	CMCCT/CAA	Recoñece as partes dun cromosoma utilizando para construír un cariotipo.	60%	5%	60%				10%	10%	X					X						
	B4.1	B4.1	BXB4.1.1	CAA/C/MCCT/CSIEE	Recoñece as fases da mitose e meiose, diferencia ambos os procesos e distingue o seu significado biolóxico.	100%	20%	60%				30%	5%	100%	X	X	X	X							
	B4.2	B4.2	BXB4.2.1	CAA/C/CL/MCCT	Integra e aplica as destrezas propias dos métodos da ciencia.	40%	5%					50%	5%			X									
	B4.3	B4.3	BXB4.3.1	CAA/C/CL/MCCT/CD	Utiliza argumentos que xustifiquen as hipóteses que propón.	80%	5%				35%	35%		30%	X		X	X							
	B4.4	B4.4	BXB4.4.1	CAA/C/CS/CSIEE	Utiliza diferentes fontes de información, apoiándose nas TIC, para a elaboración e a presentación das súas investigacións.	100%	5%				35%	35%		30%	X		X	X	X	X					
	B4.3	B4.5	BXB4.5.1	CCL/CSIEE/CD/CMCCT	Participa, valora e respecta o traballo individual e en grupo.	100%	5%				50%	50%			X	X	X	X							
			BXB4.5.2	CCL	Deseña pequenos traballos de investigación sobre animais e/ou plantas, os ecosistemas do seu contorno ou a alimentación e a nutrición humana para a súa presentación e a súa defensa na aula. Exprésase con precisión e coherencia as conclusións das súas investigacións, tanto verbalmente como por escrito.	80%	10%				50%	50%			X	X	X	X							
						70%	5%				50%	50%			X										
UD2	B1.5	B1.5	BXB1.5.1	CAA/CSIEE	Distingue os distintos ácidos nucleicos e enumera os seus compoñentes.	100%	15%	80%					10%	10%	X	X									
	B1.6	B1.6	BXB1.6.1	CAA	Recoñece a función do ADN como portador da información xenética, e relaciónao co concepto de xene.	100%	15%	80%					10%	10%	X	X									
	B1.7	B1.7	BXB1.7.1	CAA/CSIEE	Ilustra os mecanismos da expresión xenética por medio do código xenético.	100%	15%	75%	10%					5%	X		X	X							
	B1.8	B1.8	BXB1.8.1	CMCCT/CAA	Recoñece e explica en que consisten as mutacións e os seus tipos.	70%	10%	80%					10%	10%	X	X									
	B1.14	B1.12	BXB1.12.1	CMCCT/CSIEE	Diferencia técnicas de traballo en enxeñaría xenética.	60%	10%	60%			20%	10%	10%			X									
	B1.15	B1.13	BXB1.13.1	CSC/CSIEE/CAA	Describe as técnicas de donación animal, distinguindo clonación terapéutica e reprodutiva.	60%	5%	60%			20%	10%	10%			X									
		B1.14	BXB1.14.1	CSC/CSIEE	Analiza as implicacións éticas, sociais e ambientais da enxeñaría xenética.	70%	5%				80%		20%	10%	X	X					X				
		B1.15	BXB1.15.1	CSC	Interpreta criticamente as consecuencias dos avances actuais no campo da biotecnoloxía.	50%	3%				80%		20%	10%	X						X				
	B3.11	B3.8	BXB3.8.2	CMCCT/CAA/CCL	Defende e conclúe sobre posibles actuacións para a mellora ambiental e analiza desde distintos puntos de vista un problema ambiental do contorno próximo, elabora informes e preséntaos utilizando distintos medios.	40%	2%							100%	X			X							
	B4.1	B4.1	BXB4.1.1	CAA/C/MCCT/CSIEE	Integra e aplica as destrezas propias dos métodos da ciencia.	30%	2%						100%					X							
B4.2	B4.2	BXB4.2.1	CAA/C/CL/MCCT	Utiliza argumentos que xustifiquen as hipóteses que propón.	40%	2%				50%	50%			X											
B4.3	B4.3	BXB4.3.1	CAA/C/CL/MCCT/CD	Utiliza diferentes fontes de información, apoiándose nas TIC, para a elaboración e a presentación das súas investigacións.	80%	3%				30%	35%		30%	X		X	X								
B4.4	B4.4	BXB4.4.1	CAA/C/CS/CSIEE	Participa, valora e respecta o traballo individual e en grupo.	100%	3%				30%	35%		30%	X		X	X	X	X						
B4.3	B4.5	BXB4.5.1	CCL/CSIEE/CD/CMCCT	Deseña pequenos traballos de investigación sobre animais e/ou plantas, os ecosistemas do seu contorno ou a alimentación e a nutrición humana para a súa presentación e a súa defensa na aula.	80%	8%				50%	50%			X	X	X	X								
		BXB4.5.2	CCL	Exprésase con precisión e coherencia as conclusións das súas investigacións, tanto verbalmente como por escrito.	70%	2%				50%	50%			X											
UD3	B1.9	B1.9	BXB1.9.1	CMCCT/CAA/CCEC	Recoñece os principios básicos da xenética mendeliana e resolve problemas prácticos de cruzamentos con un ou dous caracteres.	100%	35%	80%					10%	10%							X				
	B1.10	B1.10	BXB1.10.1	CAA/CSIEE	Resolve problemas prácticos sobre a herdanza do sexo e a ligada ao sexo.	100%	20%	80%					10%	10%							X				
	B1.11	B1.11	BXB1.11.1	CMCCT/CS/CAA	Identifica as doenzas hereditarias máis frecuentes e o seu alcance social, e resolve problemas prácticos sobre doenzas hereditarias, utilizando árbores xenealóxicas.	80%	10%	40%			40%			20%							X				
	B4.1	B4.1	BXB4.1.1	CAA/C/MCCT/CSIEE	Integra e aplica as destrezas propias dos métodos da ciencia.	40%	5%						100%								X				
	B4.2	B4.2	BXB4.2.1	CAA/C/CL/MCCT	Utiliza argumentos que xustifiquen as hipóteses que propón.	40%	5%				50%	50%			X										
	B4.3	B4.3	BXB4.3.1	CAA/C/CL/MCCT/CD	Utiliza diferentes fontes de información, apoiándose nas TIC, para a elaboración e a presentación das súas investigacións.	80%	5%				30%	35%		30%	X		X	X							
	B4.4	B4.4	BXB4.4.1	CAA/C/CS/CSIEE	Participa, valora e respecta o traballo individual e en grupo.	100%	5%				30%	35%		30%	X		X	X	X	X					
	B4.3	B4.5	BXB4.5.1	CCL/CSIEE/CD/CMCCT	Deseña pequenos traballos de investigación sobre animais e/ou plantas, os ecosistemas do seu contorno ou a alimentación e a nutrición humana para a súa presentación e a súa defensa na aula.	80%	10%				50%	50%			X	X	X	X							
			BXB4.5.2	CCL	Exprésase con precisión e coherencia as conclusións das súas investigacións, tanto verbalmente como por escrito.	70%	5%				50%	50%			X										

Temporalización: 2ª Evaluación					Estándares de aprendizaxe avaliados	Criterios de cualificación e instrumentos de avaliación								Bementos transversais									
UD	Identif. contidos	Identif. criterios de avaliación	Identif. estándar	Competencias clave		Grao mínimo consec.	Peso cualif.	Instrumentos						CL	EQE	CA	TIC	EMP	EC	PV	EV		
								Proba escrita	Proba oral	Trab. indiv.	Trab. grupo	Cad. clase	Obs. aula										
UD4	B1.16	B1.16	BXB1.16.1	CMCC T/CAA	Distingue as características diferenciadoras entre lamarckismo, darwinismo e neodarwinismo.	100%	20%	80%				10%	10%	X	X								
	B1.17	B1.17	BXB1.17.1	CMCC T/CAA	Establece a relación entre variabilidade xenética, adaptación e selección natural.	100%	20%	60%			20%	10%	10%	X	X								
	B1.18	B1.18	BXB1.18.1	CAA	Interpreta árbores filoxenéticas.	60%	10%			40%	30%	10%	20%			X							
	B1.19	B1.19	BXB1.19.1	CMCC T/CCL	Recoñece e describe as fases da hominización.	50%	10%	80%				10%	10%	X	X								
	B3.11	B3.8	BXB3.8.2	CMCC T/CAA/CCL	Defende e conclúe sobre posibles actuacións para a mellora ambiental e analiza desde distintos puntos de vista un problema ambiental do contorno próximo, elabora informes e preséntaos utilizando distintos medios.	20%	5%					100%		X				X					
	B4.1	B4.1	BXB4.1.1	CAA/CMCC T/C SIEE	Integra e aplica as destrezas propias dos métodos da ciencia.	40%	5%					100%							X				
		B4.2	BXB4.2.1	CAA/CC/L/CMCCT	Utiliza argumentos que xustifiquen as hipóteses que propón.	40%	5%			50%	50%				X								
	B4.2	B4.3	BXB4.3.1	CAA/CC/L/CMCCT/C/D	Utiliza diferentes fontes de información, apoiándose nas TIC, para a elaboración e a presentación das súas investigacións.	80%	5%			30%	35%		30%	X		X	X						
		B4.4	BXB4.4.1	CAA/CSC/C SIEE	Participa, valora e respecta o traballo individual e en grupo.	100%	5%			30%	35%		30%	X				X	X	X	X		
	B4.3	B4.5	BXB4.5.1	CCLC SIEE/CD/CMCCT	Deseña pequenos traballos de investigación sobre animais e/ou plantas, os ecosistemas do seu contorno ou a alimentación e a nutrición humana para a súa presentación e a súa defensa na aula.	80%	10%			50%	50%			X		X	X	X	X				
B4.5		BXB4.5.2	CCL	Expresa con precisión e coherencia as conclusións das súas investigacións, tanto verbalmente como por escrito.	70%	5%			50%	50%				X									
UD5	B3.1	B3.1	BXB3.1.1	CMCC T	Identifica o concepto de ecosistema e distingue os seus compoñentes.	100%	15%	80%				10%	10%	X									
		B3.1	BXB3.1.2	CAA/C SIEE/CCL	Analiza as relacións entre biotopo e biocenose, e avalúa a súa importancia para manter o equilibrio do ecosistema.	100%	5%	50%		20%		10%	20%	X									
	B3.2	B3.2	BXB3.2.1	C SC/CAA	Interpreta as adaptacións dos seres vivos a un ambiente determinado, relacionando a adaptación co factor ou os factores ambientais desencadeantes deste.	100%	10%	50%	20%			10%	20%	X									
		B3.3	BXB3.3.1	CMCC T/CAA	Recoñece os factores ambientais que condicionan o desenvolvemento dos seres vivos nun ambiente determinado, e valora a súa importancia na conservación deste.	80%	5%	50%	20%			10%	20%	X	X								
	B3.4	B3.4	BXB3.4.1	CMCC T/CAA	Recoñece e describe relacións e a súa influencia na regulación dos ecosistemas, interpretando casos prácticos en contextos reais.	100%	15%	30%	40%			10%	20%	X				X					
	B3.5	B3.5	BXB3.5.1	CAA/CSC/CCL	Recoñece os niveis tróficos e as súas relacións nos ecosistemas, e valora a súa importancia para a vida en xeral e o mantemento destes.	100%	10%	40%	30%			10%	20%			X							
	B3.6	B3.6	BXB3.6.1	C SC/CCEC	Compara as consecuencias prácticas na xestión sustentable dalgúns recursos por parte do ser humano, valorando criticamente a súa importancia.	60%	10%			80%		20%	X	X									
	B3.7	B3.7	BXB3.7.1	CAA	Establece a relación entre as transferencias de enerxía dos niveis tróficos e a súa eficiencia enerxética.	80%	10%	80%				10%	10%	X									
	B4.1	B4.1	BXB4.1.1	CAA/CMCC T/C SIEE	Integra e aplica as destrezas propias dos métodos da ciencia.	40%	2%					100%								X			
		B4.2	BXB4.2.1	CAA/CC/L/CMCCT	Utiliza argumentos que xustifiquen as hipóteses que propón.	40%	2%			50%	50%				X								
B4.2	B4.3	BXB4.3.1	CAA/CC/L/CMCCT/C/D	Utiliza diferentes fontes de información, apoiándose nas TIC, para a elaboración e a presentación das súas investigacións.	80%	3%			30%	35%		30%	X		X	X							
	B4.4	BXB4.4.1	CAA/CSC/C SIEE	Participa, valora e respecta o traballo individual e en grupo.	100%	3%			30%	35%		30%	X				X	X	X	X			
B4.3	B4.5	BXB4.5.1	CCLC SIEE/CD/CMCCT	Deseña pequenos traballos de investigación sobre animais e/ou plantas, os ecosistemas do seu contorno ou a alimentación e a nutrición humana para a súa presentación e a súa defensa na aula.	80%	8%			50%	50%			X		X	X	X						
	B4.5	BXB4.5.2	CCL	Expresa con precisión e coherencia as conclusións das súas investigacións, tanto verbalmente como por escrito.	70%	2%			50%	50%				X									
UD6	B3.11	B3.8	BXB3.8.1	C SC/CCL/CCEC	Argumenta sobre as actuacións humanas que teñen unha influencia negativa sobre os ecosistemas: contaminación, desertización, esgotamento de recursos, etc.	90%	15%	10%			70%	20%	X										
		B3.12	BXB3.8.2	CMCC T/CAA/CCL	Defende e conclúe sobre posibles actuacións para a mellora ambiental e analiza desde distintos puntos de vista un problema ambiental do contorno próximo, elabora informes e preséntaos utilizando distintos medios.	70%	10%				80%	20%	X				X						
	B3.13	B3.9	BXB3.9.1	C SC/C SIEE	Describe os procesos de tratamento de residuos e valorando criticamente a súa recollida.	90%	15%	40%	10%			10%	40%	X									
		B3.10	BXB3.10.1	C SC/CAA	Argumenta os pros e os contras da reciclaxe e da reutilización de recursos materiais.	100%	10%	40%	10%			10%	40%	X				X					
	B3.14	B3.11	BXB3.11.1	C SC/CCL	Destaca a importancia das enerxías renovables para o desenvolvemento sustentable do planeta.	100%	15%	40%			50%	10%	X	X									
		B4.1	BXB4.1.1	CAA/CMCC T/C SIEE	Integra e aplica as destrezas propias dos métodos da ciencia.	40%	5%					100%								X			
	B4.2	B4.2	BXB4.2.1	CAA/CC/L/CMCCT	Utiliza argumentos que xustifiquen as hipóteses que propón.	40%	5%			50%	50%				X								
		B4.3	BXB4.3.1	CAA/CC/L/CMCCT/C/D	Utiliza diferentes fontes de información, apoiándose nas TIC, para a elaboración e a presentación das súas investigacións.	80%	5%			30%	35%		30%	X		X	X						
	B4.3	B4.4	BXB4.4.1	CAA/CSC/C SIEE	Participa, valora e respecta o traballo individual e en grupo.	100%	5%			30%	35%		30%	X				X	X	X	X		
		B4.5	BXB4.5.1	CCLC SIEE/CD/CMCCT	Deseña pequenos traballos de investigación sobre animais e/ou plantas, os ecosistemas do seu contorno ou a alimentación e a nutrición humana para a súa presentación e a súa defensa na aula.	80%	15%			50%	50%			X		X	X	X					
B4.5	BXB4.5.2	CCL	Expresa con precisión e coherencia as conclusións das súas investigacións, tanto verbalmente como por escrito.	70%	10%			50%	50%				X										

Temporalización: 3ª Evaluación					Estándares de aprendizaxe avaliados	Criterios de cualificación e instrumentos de avaliación							Elementos transversais									
UD	Identif. contidos	Identif. criterios de avaliación	Identif. estándar	Competencias clave		Grao mínimo consec.	Peso cualif.	Instrumentos					Obs. aula	CL	EOE	CA	TIC	EMP	EC	PV	EV	
								Proba escrita	Proba oral	Trab. indiv.	Trab. grupo	Cad. clase										
UD7	B2.1	B2.1	BXB2.1.1	CAA	Identifica e describe feitos que amosan a Terra como un planeta cambiante, e relaciónaos cos fenómenos que suceden na actualidade.	100%	5%															
	B2.5	B2.6	BXB2.6.1	CAA	Analiza e compara os modelos que explican a estrutura e a composición da Terra.	100%	15%	80%				10%	10%	X	X			X				
		B2.7	BXB2.7.1	CAAC/SIEE	Relaciona as características da estrutura interna da Terra e asóciase cos fenómenos superficiais.	80%	10%		20%	50%		10%	20%		X							
	B2.6	B2.8	BXB2.8.1	CAA	Expresa algunhas evidencias actuais da deriva continental e a expansión do fondo oceánico.	100%	20%	80%				10%	10%	X	X							
		B2.9	BXB2.9.1	CMCCT/CAA	Cofece e explica razoadamente os movementos relativos das placas litosféricas.	100%	20%	60%	20%			10%	10%	X	X							
			BXB2.9.2	CAA	Interpreta as coreoeuencias dos movementos das placas no relevo.	40%	5%	60%	20%				20%		X							
	B3.11	B3.8	BXB3.8.2	CMCCT/CAA/CCL	Defende e conclúe sobre posibles actuacións para a mellora ambiental e analiza desde distintos puntos de vista un problema ambiental do contorno próximo, elabora informes e preséntaos utilizando distintos medios.	30%	5%					100%		X				X				
	B4.1	B4.1	BXB4.1.1	CAAC/MCCT/CSIEE	Integra e aplica as destrezas propias dos métodos da ciencia.	40%	2%					100%						X				
		B4.2	BXB4.2.1	CAAC/CCL/MCCT	Utiliza argumentos que xustifican as hipóteses que propón.	40%	2%			50%	50%			X					X			
	B4.2	B4.3	BXB4.3.1	CAAC/CCL/MCCT/CD	Utiliza diferentes fontes de información, apoiándose nas TIC, para a elaboración e a presentación das súas investigacións.	80%	3%			30%	35%		30%	X		X	X					
		B4.4	BXB4.4.1	CAAC/CS/CSIEE	Participa, valora e respecta o traballo individual e en grupo.	100%	3%			30%	35%		30%	X		X	X	X	X			
	B4.3	B4.5	BXB4.5.1	CCL/CSIEE/CD/CMCCT	Deseña pequenos traballos de investigación sobre animais e/ou plantas, os ecosistemas do seu contorno ou a alimentación e a nutrición humana para a súa presentación e a súa expresión con precisión e coherencia as conclusións das súas investigacións, tanto verbalmente como por escrito.	80%	8%			50%	50%			X		X	X	X				
B4.6		BXB4.5.2	CCL	Expresa con precisión e coherencia as conclusións das súas investigacións, tanto verbalmente como por escrito.	70%	2%			50%	50%			X									
UD8	B2.4	B2.5	BXB2.5.1	CMCCT/CCL	Interpreta un mapa topográfico e fai perfís topográficos.	100%	15%	70%		20%		10%				X		X				
	B2.6	B2.9	BXB2.9.1	CMCCT/CAA	Cofece e explica razoadamente os movementos relativos das placas litosféricas.	85%	5%	60%	20%			10%	10%	X	X							
		B2.10	BXB2.10.1	CMCCT	Identifica as causas dos principais relevos terrestres.	100%	15%	80%	20%			20%		X								
	B2.11	B2.11	BXB2.11.1	CAAC/CCL	Relaciona os movementos das placas con distintos procesos tectónicos.	100%	15%	30%	10%	30%		10%	20%	X	X							
		B2.12	BXB2.12.1	CAA	Interpreta a evolución do relevo baixo a influencia da dinámica externa e interna.	50%	5%	50%	10%	20%			20%	X								
	B3.11	B3.8	BXB3.8.1	CSC/CC/CC/CEC	Argumenta sobre as actuacións humanas que teñen unha influencia negativa sobre os ecosistemas: contaminación, desertización, esgotamento de recursos, etc.	50%	5%					100%	X	X								
		B3.8	BXB3.8.2	CMCCT/CAA/CCL	Defende e conclúe sobre posibles actuacións para a mellora ambiental e analiza desde distintos puntos de vista un problema ambiental do contorno próximo, elabora informes e preséntaos utilizando distintos medios.	30%	5%					100%		X				X				
	B4.1	B4.1	BXB4.1.1	CAAC/MCCT/CSIEE	Integra e aplica as destrezas propias dos métodos da ciencia.	40%	2%					100%						X				
		B4.2	BXB4.2.1	CAAC/CCL/MCCT	Utiliza argumentos que xustifican as hipóteses que propón.	40%	2%			50%	50%			X					X			
	B4.2	B4.3	BXB4.3.1	CAAC/CCL/MCCT/CD	Utiliza diferentes fontes de información, apoiándose nas TIC, para a elaboración e a presentación das súas investigacións.	80%	3%			30%	35%		30%	X		X	X					
		B4.4	BXB4.4.1	CAAC/CS/CSIEE	Participa, valora e respecta o traballo individual e en grupo.	100%	3%			30%	35%		30%	X		X	X	X	X			
	B4.3	B4.5	BXB4.5.1	CCL/CSIEE/CD/CMCCT	Deseña pequenos traballos de investigación sobre animais e/ou plantas, os ecosistemas do seu contorno ou a alimentación e a nutrición humana para a súa presentación e a súa expresión con precisión e coherencia as conclusións das súas investigacións, tanto verbalmente como por escrito.	80%	8%			50%	50%			X		X	X	X				
B4.6		BXB4.5.2	CCL	Expresa con precisión e coherencia as conclusións das súas investigacións, tanto verbalmente como por escrito.	70%	2%			50%	50%			X									
UD9	B2.1	B2.1	BXB2.1.1	CAA	Identifica e describe feitos que amosan a Terra como un planeta cambiante, e relaciónaos cos fenómenos que suceden na actualidade.	100%	5%					100%	X	X								
	B2.2	B2.2	BXB2.2.1	CAAC/SIEE	Reconstrúe algúns cambios notables na Terra, mediante a utilización de modelos temporais a escala e recoñecendo as unidades temporais na historia xeolóxica.	60%	10%	40%		40%		10%	10%					X				
		B2.3	BXB2.3.1	CMCCT	Discrimina os principais acontecementos xeolóxicos, climáticos e biolóxicos que tiveron lugar ao longo da historia da Terra, recoñecendo algúns animais e plantas característicos de cada era.	100%	15%	80%				10%	10%					X				
	B2.3	B2.4	BXB2.4.1	CAA	Relaciona algún dos fósiles guía máis característicos coa súa era xeolóxica.	90%	10%	80%				10%	10%	X			X					
	B2.4	B2.5	BXB2.5.2	CMCCT	Resolve problemas sencillos de datación relativa, aplicando os principios de superposición de estratos, superposición de procesos e correlación.	100%	15%	70%		20%		10%		X			X					
		B2.5	BXB2.5.1	CSC/CC/CC/CEC	Argumenta sobre as actuacións humanas que teñen unha influencia negativa sobre os ecosistemas: contaminación, desertización, esgotamento de recursos, etc.	75%	5%			50%			50%	X	X							
	B3.11	B3.8	BXB3.8.2	CMCCT/CAA/CCL	Defende e conclúe sobre posibles actuacións para a mellora ambiental e analiza desde distintos puntos de vista un problema ambiental do contorno próximo, elabora informes e preséntaos utilizando distintos medios.	50%	5%					100%		X				X				
		B3.8	BXB3.8.1	CSC/CC/CC/CEC	Argumenta sobre as actuacións humanas que teñen unha influencia negativa sobre os ecosistemas: contaminación, desertización, esgotamento de recursos, etc.	75%	5%			50%			50%	X	X							
	B4.1	B4.1	BXB4.1.1	CAAC/MCCT/CSIEE	Integra e aplica as destrezas propias dos métodos da ciencia.	40%	5%					100%						X				
		B4.2	BXB4.2.1	CAAC/CCL/MCCT	Utiliza argumentos que xustifican as hipóteses que propón.	40%	5%			50%	50%			X								
	B4.2	B4.3	BXB4.3.1	CAAC/CCL/MCCT/CD	Utiliza diferentes fontes de información, apoiándose nas TIC, para a elaboración e a presentación das súas investigacións.	80%	5%			30%	35%		30%	X		X	X					
		B4.4	BXB4.4.1	CAAC/CS/CSIEE	Participa, valora e respecta o traballo individual e en grupo.	100%	5%			30%	35%		30%	X		X	X	X	X			
B4.3	B4.5	BXB4.5.1	CCL/CSIEE/CD/CMCCT	Deseña pequenos traballos de investigación sobre animais e/ou plantas, os ecosistemas do seu contorno ou a alimentación e a nutrición humana para a súa presentación e a súa expresión con precisión e coherencia as conclusións das súas investigacións, tanto verbalmente como por escrito.	80%	15%			50%	50%			X		X	X	X					
	B4.6	BXB4.5.2	CCL	Expresa con precisión e coherencia as conclusións das súas investigacións, tanto verbalmente como por escrito.	70%	10%			50%	50%			X									

		PEV SB2. 2.2	CM CCT	Cofece as recomendacións de inxestión alimentaria e hidratación adecuadas á súa idade, ao seu sexo e ao seu nivel de actividade física diaria.	50%				x	x	x	x			x	x	x	x		
		PEV SB2. 2.3	CSC	Adquire e utiliza estratexias socioemocionais para evitar hábitos tóxicos relacionados coa alimentación (anorexia, drogas, alcohol, tabaco, etc.).	100%				x	x	x	x			x	x	x	x		
B2. 3	B2. 3.	PEV SB2. 3.1	CM CCT / CD/ CAA	Deseña, utiliza e difunde unha guía para aplicar as recomendacións dietéticas e de hidratación adaptadas á idade, ao sexo e á actividade física diaria, e comprométese a aplicala durante un período de tempo acordado.	50%				x	x	x	x			x	x	x	x		
	B2. 4.	PEV SB2. 4.1	CM CCT / CAA / CSI EE	Deseña e elabora unha proposta de almorzos e merendas saudables, respectando as recomendacións dietéticas para a súa idade, o seu sexo e o seu nivel de actividade física, e comprométese a desenvolvela durante un período de tempo acordado.	100%				x	x	x	x			x	x	x	x		

2ª
Aval

Estándares de aprendizaxe avaliados/ Indicadores de logro (1)	Criterios de cualificación e instrumentos de avaliación	Temas transversais
--	---	--------------------

Temas	Identif. contidos	Identif. criterios	Identif. estándar	Competencias clave	Estándares de aprendizaxe	Grao mínimo consecución	Peso na cualificación	Instrumentos								Temas transversais					
									Prob.e sc.	Prob oral	Tr .in d	Tr.gr upo	Cad erno	Rú bric	Observación	C L	E L	C A	C I	T A	E C

												a (1)											
1	B2.1	B2.1.	PEVSB 2.1.1	CMCCT	Coñece as recomendacións dietéticas e de hidratación, a importancia para a saúde dunha alimentación sa e equilibrada (variada, suficiente, etc.), e os riscos para a saúde da ingestión desmesurada de produtos azucrados, salgados, etc.	100%		x		x	x	x											
			PEVSB 2.1.2	CMCCT/CAA	Identifica os alimentos e as recomendacións que propoñen os modelos de dieta atlántica e mediterránea, e os seus beneficios.	100%		x		x	x	x											
	B2.2	B2.1.	PEVSB 2.2.1	CMCCT/CAA	Rexistra, analiza e avalía a súa propia ingestión durante un período de tempo acordado, tendo en conta as recomendacións para a súa idade, o seu sexo e a súa actividade física diaria.	80%		x		x	x	x											
			PEVSB 2.2.2	CMCCT	Coñece as recomendacións de ingestión alimentaria e hidratación adecuadas á súa idade, ao seu sexo e ao seu nivel de actividade física diaria.	50%		x		x	x	x											
			PEVSB 2.2.3	CSC	Adquire e utiliza estratexias socioemocionais para evitar hábitos tóxicos relacionados coa alimentación (anorexia, drogas, alcohol, tabaco, etc.).	100%		x		x	x	x											
	B2.3	B2.3.	PEVSB 2.3.1	CMCCT/CD/CAA	Deseña, utiliza e difunde unha guía para aplicar as recomendacións dietéticas e de hidratación adaptadas á idade, ao sexo e á actividade física diaria, e comprométese a aplicala durante un período de tempo acordado.	40%		x		x	x	x											
		B2.4.	PEVSB 2.4.1	CMCCT/CAA/CSIEE	Deseña e elabora unha proposta de almorzos e merendas saudables, respectando as recomendacións dietéticas para a súa idade, o seu sexo	100%		x		x	x	x											

				e o seu nivel de actividade física, e comprométese a desenvolvela durante un período de tempo acordado.															
B2.4	B2.5.	PEVSB 2.5.2	CMCCT/CAA	Elabora unha lista da compra semanal, respectando as recomendacións dietéticas segundo a idade, o sexo e a actividade física diaria.	50%		x		x	x	x			x	x	x	x		x
		PEVSB 2.5.2	CMCCT/CAA	Interpreta correctamente e de xeito básico a etiquetaxe nutricional dos produtos alimenticios, identificando os valores recomendados para a súa saúde.	100%		x		x	x	x			x	x	x	x		x

3ª
Ava
I

Estándares de aprendizaxe avaliables/ Indicadores de logro (1)	Criterios de cualificación, instrumentos de avaliación	Temas transversais
---	---	-------------------------------

Te m as	Iden tif. cont idos	Ide ntif. crit erio s	Identific Estánd ar	Compet encias clave	Estándares de aprendizaxe	Grao mínimo consec ución	Peso na cualif icaci ón	INDSTRUMENT OS DE AVALIACIÓN						Temas transversais						
								Pro b.e sc.	Pr ob or al	Tr .i n d p o	Tr. gru po	Ca der no	Rúb rica (1)	Obse rvaci ón	C O L	E L	C I A	T A C	M A C P	E M P
2	B1.1.	B1.1.	PEVAB 1.1.1	CMCCT	Coñece os beneficios para a saúde da práctica regular de actividade física, así como os efectos adversos da inactividade.	100%		x		x	x	x			x	x	x	x		x
			PEVAB 1.1.2.	CMCCT	Identifica os principais parámetros de saúde axeitados para a súa idade, e relaciona a acti-vidade física idónea para a súa mellora	100%		x		x	x	x			x	x	x	x		x
	B1.2.	B1.2.	PEVAB 1.2.1.	CMCCT/CAA	Coñece e avalía a súa postura, a composición corporal (talla, peso, IMC, etc.), a actividade e inactividade física diaria, a tensión arterial, etc.,	100%		x		x	x	x			x	x	x	x		x

				aplicando sistemas sinxelos e as novas tecnolo-xías.																	
		PEVAB 1.2.2.	CMCCT	Elabora, analiza e avalía un diario da súa actividade física desenvolvida durante un período de tempo acordado.	50%		X		X	X	X				X	X	X	X		X	
B1. 3.	B1. 3.	PEVAB 1.3.1.	CMCCT/CAA/CSC	Elabora un plan para o incremento da súa actividade física diaria, reducindo os tempos de inactividade (televisión, teléfono móbil, etc.) e os desprazamentos con motor, e comprométese a pólo en práctica durante un período de tempo acordado de xeito indivi	50%		X		X	X	X				X	X	X	X		X	
		PEVAB 1.3.2.	CMCCT/CD/CAA	Localiza e utiliza os recursos dispoñibles no seu contorno para a realización de actividade física saudable	25%		X		X	X	X					X	X	X	X		X
		PEVAB 1.3.3.	CSC	Adquire e utiliza estratexias socioemocionais para evitar os hábitos tóxicos relacionados coa actividade física (sedentarismo, vigorexia, dopaxe, etc.).	50%		X		X	X	X					X	X	X	X		X
B1. 4.	B1. 4.	PEVAB 1.4.1.	CD/CAA	Deseña, utiliza e difunde un plan de mobilidade peonil e/ou en bicicleta no seu contorno e/ou a súa localidade	10%		X		X	X	X				X	X	X	X		X	
		PEVAB 1.4.2.	CD/CAA	Deseña, utiliza e difunde unha guía para o incremento da actividade física na vida cotiá.	10%		X		X	X	X					X	X	X	X		X
		PEVAB 1.4.3.	CMCCT/CAA/CSA/CSIEE	Organiza, nun medio tanto natural como urbano, actividades para a difusión, o fomento e a práctica de actividade física saudable en grupo (familia, grupo clase, centro, amizades, etc.)	10%		X		X	X	X					X	X	X	X		X

LENDA COMPETENCIAS TRANSVERSAIS

CCL Comunicación lingüística

Comprensión lectora

CMCCT Competencia matemática e competencias básicas en ciencia a tecnoloxía

Expresión oral e escrita

LENDA

CL

EOE

CD	Competencia dixital	CA
	Comunicación audiovisual	
CAA	Competencia aprender a aprender	TIC
	Tecnoloxías da información e comunicación	
CSC	Competencias sociais e cívicas	EMP
	Emprendemento	
CSIEE	Sentido de iniciativa e espírito emprendedor	EC
	Educación cívica	
CCEC	Conciencia e expresións culturais	PV
	Prevención da violencia	

(1) A partir de cada estándar pódese determinar “**indicadores de logro**” máis precisos que indiquen o nivel de adquisición do mesmo. (O instrumento máis idóneo é a rúbrica)

(2) As **rúbricas** soen utilizarse para avaliar as producións do alumnado: traballos de aplicación, sínteses e textos escritos,..

* O peso na cualificación se especificará en cada proba que se presente ao alumnado.

8.- METODOLOXÍA

8.1.- Aspectos xerais

Á hora de establecer a metodoloxía que conformará o programa de Bioloxía e Xeoloxía para os distintos niveis nos que se imparte, e de acordo cos principios metodolóxicos estipulados no artigo 11 do Decreto 86/2015 polo que se establece o currículo básico da educación secundaria obrigatoria e do bacharelato na Comunidade Autónoma de Galicia (DOG do 29 de xuño de 2015), se consideran básicos os seguintes puntos:

- É fundamental **partir da competencia inicial do alumno/a**, para o que resultarán de suma importancia as probas de avaliación inicial, e as reunións docentes correspondentes para intercambiar impresións e valorar o nivel de coñecementos inicial do alumnado en cada grupo, así como poñer en común as características ou particularidades observadas nas primeiras semanas de curso.
- Será preciso **ter en conta a diversidade** presente en cada grupo, xa que só desta maneira se poderá respectar os ritmos e estilos de aprendizaxe.
- Tratarase de **potenciar as metodoloxías activas e participativas**, o que se conseguirá combinando o traballo individual co cooperativo, ou procurando unha aprendizaxe por proxectos. Dado o carácter experimental das asignaturas relativas ao departamento de CCNN, este aspecto será esencial por exemplo á hora de realizar as prácticas no laboratorio.
- O enfoque metodolóxico estará orientado á **realización de tarefas e á resolución de problemas**. A ensinanza das Ciencias da Natureza debe ser motivadora, intentando poñer aos alumnos/as en relación cos problemas do mundo que lles rodea, e procurando a súa participación activa nas clases.
- Promoverase o **uso habitual das TIC**, a través das exposicións orais empregando soportes audiovisuais, mediante a busca de información sobre a materia na internet, ou familiarizando ao alumnado co emprego da tecnoloxía á hora de impartir as sesións das asignaturas (proxección de animacións, presentacións en power point para as Unidades Didácticas, etc).
- Resultará imprescindible o **papel facilitador do profesor/a**, o que sempre é necesario para conseguir a máxima eficacia no proceso de ensino-aprendizaxe, e que é indiscutible cando ademais existe un cargo titorial.

8.2.- Estratexias metodolóxicas

Entre as estratexias metodolóxicas a seguir polo departamento de Bioloxía e Xeoloxía, destacaremos as seguintes:

- Memorización comprensiva: a Bioloxía e Xeoloxía é unha materia con moita carga conceptual, pero que exige ao alumnado unha comprensión profunda dos contidos para conseguir a súa relación, e prepararse para un nivel de adquisición de coñecementos cada vez maior.
- Indagación e investigación sobre documentos, textos, prensa, etc. Durante a realización de traballos en grupo ou individuais se traballará esta estratexia.
- Elaboración de sínteses. Por exemplo á hora de comentar noticias actuais,

ou de elaborar un resumo da Unidade Didáctica que corresponda.

- Análise e interpretación de documentos, gráficos, mapas ou táboas de datos, fundamentais en áreas como a Astronomía, a Ecoloxía, a Xenética ou a Xeoloxía.
- Resolución de problemas, especialmente en disciplinas como as citadas no apartado anterior.

8.3.- Outras decisións metodolóxicas

- Espazos

Dada a situación excepcional desde o curso 20/21 a actividade académica desenvolverase na propia aula de cada grupo, eliminando así a aula-profesor. Empregaranse outros espazos como o laboratorio ou a biblioteca, mantendo sempre unha distancia mínima de seguridade entre o alumnado.

- Materiais e recursos didácticos

Os **recursos didácticos** son aqueles materiais que poden utilizarse para facilitar os procesos de ensinanza-aprendizaxe.

Á hora de seleccionar un determinado recurso didáctico, non basta que este sexa un “bo material” ou de última tecnoloxía, senón que debe estar en consonancia con determinados aspectos curriculares do noso contexto educativo, como os obxectivos educativos que pretendemos lograr, os contidos que se van tratar, as características dos estudantes que o utilizarán, etc. Así, como cada recurso didáctico nos ofrece unhas prestacións concretas e unha serie de vantaxes fronte a outros, hai que ter moi presente o contexto onde se vai aplicar e dese xeito escoller o máis axeitado.

Entre os recursos didácticos cos que poderíamos traballar atopamos:

Recursos visuais fixos: emprego da pizarra.

Recursos visuais fixos proxectados: retroproector ubicado na aula do grupo e no laboratorio.

Recursos audiovisuais: vídeo e TV. Para este tipo de recursos o centro conta cunha sala de usos múltiples, pero dado que na propia aula xa se dispón do canón, a maioría das veces non é necesario facer uso dela.

Recursos informáticos: uso de ordenadores na propia aula xa que cada alumno/a contará neste curso 22/23 cun ordenador Abalar.

Recursos impresos: Durante este curso empregaranse materiais impresos sempre que sexa necesario, combinados con material dixital a través da plataforma de E-dixgal.

De cara ao presente curso, os **libros de texto** empregados nos diferentes niveis no que se refire á área da Bioloxía e Xeoloxía serán os seguintes:

- Bioloxía e Xeoloxía 4º de ESO. Non empregaremos libro de texto impreso xa que contamos coa plataforma E-Dixgal.

Co alumnado ao que se lle aplique un Reforzo Educativo empregaranse a

serie Avanza que esta editorial dispón para estes exemplares.

9.- AVALIACIÓN

9.1.- Avaliación inicial

▪ Data prevista de realización

As sesións da avaliación inicial celebraranse o 3 e 4 de outubro de 2022. Nestas reunións, o profesorado intercambia primeiras impresións acerca do alumnado de cada grupo e nivel. As xuntanzas serán guiadas polo titor/a, que achegará datos de interese sobre cada alumno/a (traxectoria académica, problemas de saúde, situacións familiares complicadas, etc). Ademais, aportaranse algúns datos obxectivos, como os resultados das probas de avaliación inicial realizadas en cada materia, ou o rexistro de traballo do que se dispón estas primeiras semanas de curso. Ademais, decidirase que medidas de atención á diversidade se aplicarán ao novo alumnado de 1ºESO e cales manteranse ou modificaranse nos restantes cursos con alumnos/as con NEAE.

▪ Probas de avaliación inicial

Con este tipo de probas, os profesores/as pretendemos coñecer o nivel de coñecementos de partida do alumno/a, así como a súa capacidade de comprensión lectora e expresión escrita. Tamén se reflexan outras características, como a ortografía ou a orde e a capacidade organizativa e de síntese.

As probas realizaranse o segundo día de clase a través da aula virtual, e consistirán nunha serie de preguntas que terán un plantexamento moi diferente entre elas: exercicios para relacionar columnas que inclúen conceptos/termos, completar ocos, ordenar procesos/acontecementos, definicións, etc.

A corrección das preguntas que avalían coñecementos farase oralmente, aínda que logo a profesora revisará a corrección individual. Comentaranse os resultados a nivel xeral, pero as puntuacións individuais só se darán a aqueles alumnos/as interesados. A cualificación obtida nesta proba non formará parte da nota do trimestre, en ningún caso.

▪ Mecanismo para informar ás familias

Trala sesión de avaliación inicial, o titor/a disporá de suficiente información (nalgúns casos bastante significativa) sobre os seus titorandos/as para coñecer o nivel de partida do grupo, tanto na súa materia como no resto. Será a partir de entón cando se convocará aos pais/nais do alumnado de cada titoría a unha reunión xeral para informar dos aspectos máis importantes traballados no centro e na titoría correspondente, sempre de forma xeral e non particular. Procurarase dar prioridade aos casos máis necesarios: problemas de conduta, baixo rendemento académico, alumnado con NEAE, etc. Non se darán citas na semana de exames finais, salvo que xorda algunha situación importante que requira dunha entrevista de urxencia.

▪ Consecuencias dos resultados das probas

O profesor/a debe ser prudente cos resultados das probas de avaliación inicial, xa que non son definitivos e en moitos casos non coinciden coas

cualificacións do primeiro trimestre. Así, son un instrumento que debe utilizarse unicamente como referencia para comezar o curso, pero nunca computarán na cualificación que o alumno/a levará en cada trimestre.

9.2.- Avaliación continua

Tal e como se especifica no Decreto 86/2015 polo que se establece o currículo básico da educación secundaria obrigatoria e do bacharelato na Comunidade Autónoma de Galicia (DOG do 29 de xuño de 2015), a avaliación do proceso de aprendizaxe do alumnado de educación secundaria obrigatoria será **continua, formativa e integradora**.

No proceso de avaliación continua, cando o progreso dun alumno ou unha alumna non sexa o adecuado, estableceranse medidas de reforzo educativo. Estas medidas adoptaranse en calquera momento do curso, tan pronto como se detecten as dificultades, e estarán dirixidas a garantir a adquisición das competencias imprescindibles para continuar o proceso educativo.

A avaliación das aprendizaxes dos alumnos e das alumnas terá un carácter formativo e será un instrumento para a mellora tanto dos procesos de ensino como dos procesos de aprendizaxe.

A avaliación do proceso de aprendizaxe do alumnado deberá ser integradora, e deberá terse en conta desde todas as materias a consecución dos obxectivos establecidos para a etapa e do desenvolvemento das competencias correspondente. O carácter integrador da avaliación non impedirá que o profesorado realice de xeito diferenciado a avaliación de cada materia tendo en conta os criterios de avaliación e os estándares de aprendizaxe de cada unha delas.

- **Periodicidade coa que se farán as probas escritas**

Realizaranse entre 1 e 3 probas por avaliación, que incluírán, unha o máis unidades didácticas.

- **Descrición do tipo de proba**

As probas realizaranse pola plataforma E-Dixgal presencialmente.

Estas constarán dun número variable de preguntas (15-30) sobre a materia impartida ao longo da avaliación, e a puntuación total das mesmas será sobre 10 puntos. Os exercicios serán de natureza moi diversa, incluíndo preguntas curtas, outras de desenvolver, debuxos ou esquemas mudos para completar, táboas, definicións, correccións de afirmacións falsas ou xustificacións de premisas verdadeiras, cuestións para razoar, outras relacionadas con actividades prácticas desenvolvidas anteriormente, problemas, etc.

As probas serán comentadas e resoltas na aula para que o alumno/a sexa consciente dos erros cometidos e reflexione sobre a súa aprendizaxe.

- **Criterios de cualificación**

De forma xeral, a cualificación da avaliación do alumno/a obterase empregando estes **criterios de cualificación**:

Para 2ºESO (PEVS):

- 40%: probas escritas

- 40%: actividades individuais e grupais realizadas na aula, prácticas, exposicións orais,..
- 20%: diario de reflexión persoal.

Para 4ºESO:

- 70%: *probos escritos*.
- 20%: *traballo persoal* na casa (cumprimento coas tarefas diarias, realización de actividades de reforzo ou complementarias, preparación de traballos, etc.) e na aula (observación na aula: capacidade e disposición para o traballo en clase, exposicións orais de traballos, etc).
- 10%: prácticas de laboratorio (valorarase tanto o desenvolvemento da actividade coma os informes recollidos na libreta de prácticas) ou traballos de aplicación práctica como traballo de investigación..

Considérase que o comportamento correcto do alumno/a é unha condición implícita ao proceso de ensino-aprendizaxe, polo que non afectará á nota da avaliación de cara ao seu redondeo para subir a nota. Evidentemente, o mal comportamento será penalizado tomando a medida correctiva que corresponda, e afectará negativamente á avaliación do alumno/a.

▪ **Instrumentos de avaliación: rúbricas**

- Traballos de investigación: proporanse distintos temas ou cuestións sobre os que os alumnos/as investigarán, elaborando despois unha presentación en soporte informático para expoñela diante dos seus compañeiros/as. Valorarase a calidade dos contidos, a estrutura e coherencia da exposición, a expresión oral (á hora de explicar o tema e de resolver posibles preguntas que poidan xurdir despois) a bibliografía utilizada e a estética e a orixinalidade da presentación.

*Os traballos que se entreguen fóra de prazo non contarán o mesmo que aqueles que se entreguen no prazo solicitado. Cada día (sesión) que pase sen entregar o traballo restarase 0,5 puntos.

- Exposicións orais: puntualmente, se lles proporá aos alumnos facer unha pequena investigación sobre unha noticia ou artigo de interese, algún avance científico ou algunha cuestión complementaria ao tema, para facer unha pequena exposición oral na clase.

- Caderno de reflexión: para a materia de PEVS de 2ºESO revisarase unha vez ao trimestre un diario onde reflexionarán sobre as sensacións corporais, pensamentos e emocións que xurden neles durante a práctica de atención plena (mindfulness).

- Prácticas de laboratorio: especialmente en determinadas UD, faise moi necesario complementar o impartido na aula coa observación *in situ* de determinadas estruturas/compoñentes/procesos. Valorarase o traballo desenvolvido neste espazo, o respecto ás normas nel e a resolución das cuestións plantexadas para

resolver no seu caderno de laboratorio. Neste sentido primará a seguridade do alumnado en todo momento polo que non sempre se poderá acudir ao laboratorio.

Outros instrumentos de avaliación:

- Probas escritas (xa explicadas nun punto anterior deste apartado).

- **Mecanismos para recuperar unha proba suspensa**

Debido a que non hai que acadar unha nota mínima nas probas escritas para que faga media co resto de probas, notas de traballos e prácticas, non se valorará a recuperación da/s proba/s suspensas ata o final de cada avaliación (se estivera esta suspensa).

- **Mecanismos para recuperar unha avaliación suspensa**

Cando o alumno suspende unha avaliación ten opción de recuperar a proba ou probas que te suspensa/s nesa avaliación. A nota obtida na proba de recuperación é a que se conserva para facer a media coa nota de traballos de clase..

O que o/a alumno/a non ten opción de recuperar é a nota do traballo diario, investigacións, prácticas,... que suporá o 20%, 30% ou 40% en función do curso. Esta nota consérvase para calcular a nota final de cada avaliación.

As recuperacións realizaranse despois da entrega de notas, á volta dos períodos vacacionais, excepto na 3ª avaliación que a recuperación será antes do día da avaliación final (6 de xuño) ou non se realizará debido á proximidade coas datas da avaliación final de xuño.

9.3.- Avaliación final

O período abranguido entre a terceira avaliación parcial (6 de xuño) e a avaliación final dedicarase a actividades de apoio, reforzo, recuperación, ampliación e titoría.

Alumnado con avaliacións suspensas

Entregaráselles despois da terceira avaliación un boletín de actividades dos temas ou avaliacións suspensas que lle servirán de reforzo para preparar a proba da avaliación final.

Alumnado coa avaliacións aprobadas ou sendo a media aritmética entre elas igual ou superior a cinco

O alumnado coa materia probada ten opción de subir un punto sobre a media final. Para iso, deberá realizar correctamente o traballo de ampliación asignado polo

profesorado do Departamento.

Descrición do tipo de proba

A proba de avaliación final ten características similares ás propias da avaliación continua.

Cálculo da cualificación final

Para calcular a cualificación final, será preciso ter en conta:

- Se o alumno/a aprobou as tres avaliacións, faise unha media das cualificacións obtidas en cada trimestre, e no resultado, redondearase á cifra correspondente (normalmente, a partir da cifra decimal 7, sumarase unha unidade ao dígito anterior). Neste redondeo terase en conta o progreso do alumno/a na materia que esteamos avaliando.
- Se o alumno/a ten unha ou dúas avaliacións suspensas, e a media coa/s outra/s avaliación/s é igual ou maior que 5, aprobará a materia.
- Se o alumno/a tivo que recuperar algunha avaliación, a cualificación final se obterá calculando a media entre a cualificación da avaliación/s aprobada/s, e a cualificación da/s recuperación/s.
- A nota das probas de recuperación realizadas en xuño, fará media coa nota do traballo de aula, prácticas, traballos de investigación, etc.

Criterios do centro para a promoción

O centro acollerase ás consideracións especificadas no artigo 8 da Orde do 25 de xaneiro de 2022 pola que se actualiza a normativa de avaliacións no sistema educativo galego (DOG do 11 de febreiro de 2022):

1. Ao finalizar cada un dos cursos da etapa e como consecuencia do proceso de avaliación, o equipo docente da alumna ou do alumno, na sesión de avaliación final, decidirá sobre a súa promoción. A decisión será adoptada de xeito colexiado, atendendo á consecución dos obxectivos, ao grao de adquisición das competencias establecidas e á valoración das medidas que favorezan o progreso da alumna ou do alumno, e tendo en conta os criterios de promoción.
2. Para os efectos do disposto no punto anterior, acadará a promoción dun curso a outro o alumnado que superase as materias ou os ámbitos cursados ou teña avaliación negativa nunha ou dúas materias, considerándose para o cómputo as materias non superadas do propio curso e as de cursos anteriores. Ademais de nos casos anteriores, o equipo docente poderá decidir a promoción dunha alumna ou dun alumno, sempre que se cumpran tamén todas as condicións seguintes:
  - a) Que a media aritmética das cualificacións obtidas en todas as materias en que estea matriculada ou matriculado nese ano académico sexa igual ou superior a cinco.

- b) Que o equipo docente considere que a natureza das materias non superadas lle permite seguir con éxito o curso seguinte.
  - c) Que o equipo docente considere que ten expectativas favorables de recuperación.
  - d) Que o equipo docente considere que a devandita promoción beneficiará a súa evolución académica.
3. O alumnado que acade a promoción de curso con materias sen superar deberá seguir un plan de reforzo en cada unha desas materias, destinado á súa recuperación e á súa superación.

Critérios a seguir polo centro no tocante á titulación de 4ºESO

O centro acollerase ás consideracións especificadas no artigo 10 da Orde do 25 de xaneiro de 2022 pola que se actualiza a normativa de avaliacións no sistema educativo galego (DOG do 11 de febreiro de 2022):

1. Ao finalizar o cuarto curso da etapa e como consecuencia do proceso de avaliación, o equipo docente da alumna ou do alumno, na sesión de avaliación final, decidirá sobre a súa titulación. A decisión será adoptada de xeito colexiado, atendendo á adquisición das competencias establecidas e á consecución dos obxectivos da etapa, sen prexuízo do establecido no artigo 7.2 desta orde, e tendo en conta os criterios de titulación.

2. Para os efectos do disposto no punto anterior, obterá o título de graduado en educación secundaria obrigatoria o alumnado que supere todas as materias ou ámbitos cursados. Ademais de no caso anterior, o equipo docente poderá decidir a obtención do título por parte dunha alumna ou dun alumno, sempre que se cumpran tamén todas as condicións seguintes:

- a) Que a media aritmética das cualificacións obtidas en todas as materias en que estea matriculada ou matriculado nese ano académico sexa igual ou superior a cinco.
- b) Que a xuízo do equipo docente a alumna ou o alumno adquirise as competencias establecidas.
- c) Que a xuízo do equipo docente a alumna ou o alumno alcanzase os obxectivos da etapa.

9.4.- Recuperación e avaliación de pendentes

▪ Mecanismos para o seguimento do alumnado con materias pendentes

Aos alumnos/as con materias pendentes se lles colgará no curso da aula virtual correspondente, a relación de Unidades Didácticas cos contidos que deberán saber e o grao dos estándares que teñen que adquirir, o que lles servirá de guía para preparar a proba escrita.

Ademais, os alumnos/as con materias pendentes recibirán dous boletíns

de actividades a través da aula virtual correspondentes ao currículo da materia suspensa en cuestión, co obxectivo de procurar o repaso e reforzo da mesma, e valorar o esforzo e interese real por ela. O primeiro boletín se entregará ao alumnado en outubro, e tratará sobre a primeira metade da asignatura, e o segundo en xaneiro, e tratará sobre a segunda parte da materia. Nestes boletíns incluíranse actividades e cuestións sobre o máis esencial da materia, combinando os distintos tipos de exercicios xa comentados no apartado 9.2 (Avaliación continua descrición do tipo de proba).

A maiores poderán:

- Consultar calquera dúbida que lles xurda ao profesor/a que corresponda, sobre os contidos ou a elaboración do boletín a través da aula virtual a través de foros ou mensaxería.
- Visitar a web do centro para estar ao tanto de datas e avisos importantes.

▪ **Criterios de cualificación e instrumentos de avaliación**

- Cualificación da *proba escrita*. (80%)

- Entrega dos *boletíns de actividades* (20%), que será voluntaria, e a súa correcta realización e presentación no prazo asignado poderá constituir ata 2 puntos na nota final, o que facilitará ao alumnado acadar unha avaliación positiva na asignatura. Os alumnos/as que non entreguen o 1ºboletín dentro do prazo marcado non terán opción a facer o 2º para que se lles teña en conta na nota, si para resolver dúbidas e corrixir erros conceptuais.

*Aqueles alumnos/as que obteñan 2 puntos no boletín, aprobarán a materia acadando un 3 na proba escrita (é dicir, obtendo unha cualificación final de 5).

*Aqueles alumnos que non presenten o boletín e non mostren interese en recuperar a materia pendente, necesitarán obter unha cualificación mínima de 5 para poder superala.

▪ **Descrición da proba final**

Os alumnos/as con materias pendentes realizarán un exame global da asignatura en maio e na avaliación final de xuño.

Esta proba escrita consistirá nunha batería de preguntas escollidas e extraídas dos boletíns dos que se fixo entrega (ou moi similares). Como xa se explicou, valorarase a entrega correcta deses boletíns no cómputo da cualificación.

10.- AVALIACIÓN DO PROCESO DE ENSINO E PRÁCTICA DOCENTE

Para conseguir unha avaliación eficaz do proceso de ensino e práctica docente, empregaranse as seguintes táboas de indicadores de logro:

Indicadores de logro do proceso de ensino

Indicadores	Escala			
	1	2	3	4
1. O nivel de dificultade foi adecuado ás características do alumnado.				
2. Conseguiuse crear un conflito cognitivo que favoreceu a aprendizaxe.				
3. Conseguiuse motivar para lograr a actividade intelectual e física do alumnado.				
4. Conseguiuse a participación activa de todo o alumnado.				
5. Contouse co apoio e coa implicación das familias no traballo do alumnado.				
6. Mantívose un contacto periódico coa familia por parte do profesorado.				
7. Adoptáronse as medidas curriculares adecuadas para atender ao alumnado con NEAE.				
8. Adoptáronse as medidas organizativas adecuadas para atender ao alumnado con NEAE.				
9. Atendeuse adecuadamente á diversidade do alumnado.				
10. Usáronse distintos instrumentos de avaliación.				
11. Dáse un peso real á observación do traballo na aula.				
12. Valorouse adecuadamente o traballo colaborativo do alumnado dentro do grupo				

Indicadores de logro da práctica docente

Indicadores	Escala			
	1	2	3	4
1. Como norma xeral, fanse explicacións xerais para todo o alumnado.				
2. Ofrecense a cada alumno/a as explicacións individualizadas que precisa.				
3. Elabóranse actividades atendendo á diversidade.				
4. Elabóranse probas de avaliación adaptadas ás necesidades do alumnado con NEAE.				
5. Utilízanse estratexias metodolóxicas en función dos temas a tratar.				
6. Combinase o traballo individual e en equipo.				
7. Poténcianse estratexias de animación á lectura.				
8. Poténcianse estratexias tanto de expresión como de comprensión oral e escrita.				
9. Incorporáanse as TIC aos procesos de ensino-aprendizaxe.				
10. préstase atención aos elementos transversais vinculados a cada estándar.				
11. Ofrecense ao alumnado de forma rápida os resultados das probas/traballo, etc.				
12. Analízanse e coméntanse co alumnado os aspectos máis significativos derivados da corrección das probas, traballos, etc.				
13. Dáselle ao alumnado a posibilidade de visualizar e comentar os seus acertos e erros.				
14. Grao de implicación do profesorado nas funcións de tutoría e orientación.				
15. Adecuación, logo da súa aplicación, das ACS propostas e aprobadas.				
16. As medidas de apoio, reforzo, etc. Están claramente vinculadas aos estándares.				
17. Avaliase a eficacia dos programas de apoio, reforzo, recuperación, ampliación, etc.				

11.- ATENCIÓN Á DIVERSIDADE

Medidas ordinarias

Organizativas	Curriculares
<ul style="list-style-type: none"> Programa de reforzo, orientación e apoio. 	<ul style="list-style-type: none"> Programa de reforzo para alumnado con materias pendentes (ver aptado. 8.5: Mecanismos para o seguimento do alumnado con materias pendentes). Non hai alumnado coa materia pendente durante este curso. Reforzo Educativo. Non se considera necesario aplicar

	reforzo co alumnado de 2ºESO de PEVS nin co alumnado de 4ºESO
--	---

Medidas extraordinarias

Organizativas	Curriculares
<ul style="list-style-type: none"> Alumnado que recibe apoio por parte do profesorado especialista en PT/AL 	<ul style="list-style-type: none"> Non existen ACS na materia de PEVS en 2ESO nin en BiXe en 4ºESO.

12.- ACTIVIDADES COMPLEMENTARIAS E EXTRAESCOLARES

Algunhas das actividades extraescolares e complementarias que se contemplan son as seguintes:

Act. dpto. BX	Curso	Temporalización	Obxectivos	Dptos. implicados
Proxecto Ríos	4ºESO	1º trimestre (novembro)- 1ªsesión 3ºtrimestre (abril)- 2ªsesión	Iniciativa de concienciación, educación e participación cidadá en defensa dos nosos ríos. Fundaméntase na realización de inspeccións do estado do río Grande situado na Ponte do Porto.	BX
Mes da ciencia en galego, no noso IES	Toda a comunidade educativa	1º trimestre durante os recreos do día escollido	Reivindicar a validez do noso idioma como lingua de transmisión do coñecemento científico e tecnolóxico	BX, FQ, Matemáticas,
Plantación de especies de árbores autóctonas coa comunidade de montes.	1ºESO	Primavera (3ºtrimestre)	Reforestación con especies de gran valor ecolóxico e paisaxístico.	BX

Posta en marcha do internadoiro do instituto	PEVS 2ºESO	Todo o curso	Iniciativa para promover unha alimentación e consumo máis responsable e beneficioso para a saúde.	BX, Biblioteca, EF
Observación en vivo de invertebrados	BiXe 1ºESO	3º trimestre	Identificación das características dos invertebrados	BX
Roteiro xeolóxico pola contorna (Francisco Canosa)	BiXe 4ºESO	3ºtrimestre	Identificación de rochas e xeomorfoloxía da contorna da costa da morte	BX

13.- PROXECTO LECTOR DE CENTRO.

En canto ao **Proxecto lector de centro**, integraranse todas as actuacións do centro destinadas ao fomento da lectura e da escritura e á adquisición das competencias clave. Para conseguir este obxectivo, contarase coa participación de todo o profesorado das distintas áreas, materias e ciclos, considerando a biblioteca escolar e as bibliotecas de aula como recursos fundamentais para a súa posta en marcha.

Propóñense ao alumnado unha serie de lecturas voluntarias: “El murciélago que la lió parda”, Big Van ciencia; Wolfram: espías, nazis e maquis”, Alberto Varela Ferreiro; “Si tú me dices gen lo deixo todo”, Big Van Ciencia.

Durante este curso 2022/2023, escolleranse 1 hora á semana para cada nivel da ESO nas que se destinarán os 50 minutos exclusivamente á lectura. Os alumnos/as deberán traer da casa os seus libros/cómics/revistas ou adquirilos na biblioteca do centro ou da aula. En ningún caso poderán aproveitar ese tempo para facer deberes ou outras tarefas relacionadas coas materias.

14.- PLAN DE INTEGRACIÓN DAS TIC

En canto ao plan de integración das TIC de cara a este curso 2021/2022, cabe destacar as seguintes actuacións que se levarán a cabo no centro e que permitirán aos estudantes traballar estas tecnoloxías:

- *Emprego da proxector*, ubicado na propia aula, que contribuirá a introducir as TIC na materia de Ciencias. Por exemplo, elaborando presentacións interactivas para certos temas de difícil comprensión para o alumnado: o

funcionamento dos aparellos do corpo humano (especialmente o circulatorio e o excretor); a replicación, transcripción e tradución da mensaxe xenética; a dinámica interna da Terra e os procesos xeolóxicos, etc.

- *Emprego da plataforma EVA E-Dixgal* en todos os cursos coa utilización do ordenadores e a pantalla dixital na propia aula.
- *Dinamización da páxina web do centro*,
<http://centros.edu.xunta.es/iespedradaaguia/>
- *Utilización dos blogs nos que o instituto traballa:*

Blog da biblioteca, “Cabo Vilán”:
<http://pedradaaguia.blogspot.com/>

Ademais destes aspectos, continuarase coa labor de fomento do “bo emprego” das tecnoloxías, animando aos rapaces/as a buscar a súa información non só en bibliografía de interese, senón tamén na internet, aprendendo a filtrar dita información, eliminando os contidos pouco serios ou fiables e escollendo aqueles que se contrastan suficientemente mediante a consulta de páxinas de rigor.

15.- AVALIACIÓN DA PROGRAMACIÓN DIDÁCTICA

Unha programación docente debe ser **revisable e adecuada a cada grupo de alumnos/as**, razón pola cal debe ser **auto-avaliada**, mellorándoa na medida do posible e aportando propostas de cara a vindeiros cursos académicos.

Para conseguir esta avaliación, serán necesarios una serie de **mecanismos de revisión, avaliación e modificación** da mesma.

Periodicidade coa que se revisará: aproveitaranse as reunións do departamento (fixadas este curso os martes ás 10:45h) para poñer en práctica estes mecanismos. Como mínimo, celebrarase unha reunión ao mes.

Contidos modificados: reflexionarase sobre que contidos foron preciso engadir ou eliminar en cada materia e nivel, con respecto á programación prevista. Xustificaranse os motivos de tales cambios, nalgúns casos inevitables (días festivos, días empregados para a realización de probas, actividades extraescolares, etc, que poden afectar á secuenciación e temporalización plantexada).

Medidas que se adoptarán como resultado da revisión: farase unha reflexión ao final de cada trimestre sobre a adecuación da programación prevista ao impartido nas sesións en cada materia e nivel, de cara a optimizar o tempo dispoñible na clase, pero sen que haxa unha repercusión negativa no proceso de ensino-aprendizaxe. Tamén se fará unha valoración, tralas correspondentes avaliacións, sobre os resultados obtidos en cada trimestre, e aportaranse suxestións de mellora, tanto dende o punto de vista da metodoloxía empregada como dos recursos didácticos utilizados.

Un exemplo de táboa que se pode empregar nas reunións de departamento (e que poderá formar parte da memoria de fin de curso) para valorar os **indicadores** que nos permitirán avaliar a programación sería a seguinte:

Indicadores	Escala			
	1	2	3	4
1. Adecuación do deseño das unidades didácticas, temas ou proxectos a partir dos elementos do currículo.				
2. Adecuación da secuenciación e da temporalización das unidades didácticas				
3. O desenvolvemento da programación respondeu á secuenciación e á temporalización previstas				
4. Adecuación da secuenciación dos estándares para cada unha das unidades.				
5. Adecuación do grao mínimo de consecución fixado para cada estándar.				
6. Asignación a cada estándar do peso correspondente na cualificación.				
7. Vinculación de cada estándar a un ou varios instrumentos para a súa avaliación.				
8. Asociación de cada estándar cos elementos transversais a desenvolver.				
9. Fixación dunha estratexia metodolóxica común para todo o departamento.				
10. Adecuación da secuencia de traballo na aula.				
11. Adecuación dos materiais didácticos utilizados.				
12. Adecuación do libro de texto.				
13. Adecuación do plan de avaliación inicial deseñado.				
14. Adecuación da proba de avaliación inicial, elaborada a partir dos estándares.				
15. Adecuación das pautas xerais establecidas para a avaliación continua.				
16. Adecuación dos criterios establecidos para a recuperación dun exame e dunha avaliación.				
17. Adecuación dos criterios establecidos para a avaliación final.				
18. Adecuación dos criterios establecidos para a avaliación extraordinaria.				
19. Adecuación dos criterios establecidos para o seguimento de materias pendentes.				
20. Adecuación dos criterios establecidos para a avaliación desas materias pendentes.				
21. Adecuación dos exames, tendo en conta o valor de cada estándar.				
22. Adecuación dos programas de apoio, recuperación, etc. vinculados aos estándares.				
23. Adecuación das medidas específicas de atención ao alumnado con NEAE.				
24. Grao de desenvolvemento das actividades complementarias e extraescolares previstas.				
25. Adecuación dos mecanismos para informar ás familias sobre os criterios de avaliación, estándares e instrumentos.				
26. Adecuación dos mecanismos para informar ás familias sobre os criterios de promoción.				
27. Adecuación do seguimento e da revisión da programación ao longo do curso.				
28. Contribución desa materia ao plan de lectura do centro.				
29. Grao de integración das TIC no desenvolvemento da materia.				

16.- REFERENCIAS NORMATIVAS

Para a elaboración da presente programación didáctica, empregouse o seguinte marco legal:

Lei orgánica, 2/2006 do 3 maio, de Educación (LOE), modificada parcialmente pola Lei orgánica 8/2013, do 9 de decembro, para a mellora da calidade educativa (LOMCE).

Real Decreto 1105/2014, de 26 decembro, polo que se establece o currículo básico da Educación Secundaria Obrigatoria e do Bacharelato (BOE do 3 de xaneiro de 2015).

Orde ECD/65/2015, do 21 de xaneiro, pola que se describen as relacións entre as competencias, os contidos e os criterios de avaliación da educación primaria, a educación secundaria obrigatoria e o bacharelato (BOE do 29 de xaneiro de 2015)

Decreto 86/2015 polo que se establece o currículo básico da educación secundaria obrigatoria e do bacharelato na Comunidade Autónoma de

Galicia (DOG do 29 de xuño de 2015).

Orde do 15 de xullo de 2015, polo que se establece a relación de materias de libre configuración autonómica de elección para os centros docentes nas etapas de educación secundaria obrigatoria e bacharelato, e se regula o seu currículo e a súa oferta (DOG do 21 de xullo de 2015).

Resolución do 27 de xullo de 2015, da Dirección Xeral de Educación, Formación Profesional e Innovación Educativa, pola que se ditan instrucións no curso académico 2015/2016 para a implantación do currículo da educación secundaria obrigatoria e do bacharelato nos centros docentes da Comunidade Autónoma de Galicia (DOG do 29 de xullo de 2015).

Orde do 25 de xaneiro de 2022 pola que se actualiza a normativa de avaliacións no sistema educativo galego (DOG do 11 de febreiro de 2022).

17.- CONSTANCIA DE INFORMACIÓN AO ALUMNADO

O alumnado debe ter constancia da relación entre as competencias, contidos, estándares de aprendizaxe e criterios de avaliación descrita para a Educación Secundaria Obrigatoria, así como dos mínimos que se lle exigen en cada nivel e materia, os criterios de cualificación que se aplicarán e instrumentos de avaliación que se empregarán.

Así, cada membro do departamento informará debidamente aos seus alumnos/as destes aspectos a modo de introdución do curso, xuntamente con outros tamén importantes, como a metodoloxía que se seguirá, os procedementos e instrumentos de avaliación que se empregarán, ou os criterios de cualificación que se aplicarán.

Ademais, comunicaráselles a existencia no centro dunha copia impresa da programación docente, que poden revisar en caso de ser necesario. A maiores, tanto no departamento como en dirección haberá unha copia en soporte informático (formato pdf), que tamén se poderá atopar a partir do mes de outubro na páxina web do centro, no apartado correspondente. (Departamento Ciencias da Natureza A programación):

<http://www.edu.xunta.es/centros/iespedraagua/>

SINATURA

A handwritten signature in black ink, consisting of several overlapping loops and a long vertical stroke extending downwards.

Fabiola Guadalupe Cobián Muñoz